JURNALUL S.F.®

Premiul Convenției Europene de SF
EUROCON

Anul V Nr. 163; 17-24 Noiembrie
Săptămînal de cultură
SF, HORROR ȘI FANTASY
16 pagini - 600 lei

Serge BRUSSOLO - Funnyway

Dănuț IVANESCU - Sfîntul Grigorie Ciungul

NAUTILUS 100

SPECIAL NEMIRA

Fundaţia (adică temelia)

Nu-i ştie nimeni, dar le-a căşunat să facă o editură! Editura aia care scoate Hassell. N-a auzit nimeni de ei în fandom şi publică science-fiction! Fac bani din cărţi comerciale şi i-a apucat cu autorii români pe care alţii nu-i bagă în seamă! Au trei, au opt, au cincisprezece colecţii!

Dacă v-au ajuns la ureche asemenea bîrfe, înseamnă că ştiţi cîte ceva despre evoluţia *Editurii Nemira*. Dacă scrieţi, poate aţi participat la una dintre ediţiile *Concursului Nemira*. Dacă sînteţi interesaţi de proza contemporană română sau străină, de filozofie, de eseistică, de science-fiction, fantasy, horror, de thriller, de politică, de... înseamnă că aveţi în bibliotecă măcar o carte Nemira. Dacă sînteţi elev, poate aţi beneficiat de donaţiile de carte făcute şcolilor şi liceelor. Dacă vă plac evenimentele culturale (ori numai mondene), poate aţi participat la lansările noastre sau la *Clubul Nemira*.

Dacă nu, cine-i de vină?

Furnicile

Şaizeci de oameni între patruzeci şi o sută patruzeci de kilograme fac eforturi susţinute să vă trezească interesul. Unii dintre ei sînt, vai!, geologi, iar asta nu le-a atras iubirea colegilor editori, dar i-a pregătit pentru o altă înţelegere a junglei (a se citi „lumii"), pentru o integrare a tuturor opţiunilor culturale.

Au pornit de la o cameră cu hornul înfundat, din care fumul îi alunga în barul de peste drum, s-au înghesuit apoi în două camere, pe urmă în trei, cu dependinţe, au reuşit să aibă căsuţa lor într-o mahala, s-au instalat ceva mai la oraş, iar acum lucrează bîntuiţi de stafiile unui palat impunător (ei bine, nu-i al lor, sînt doar chiriaşi) - totul a început de la zero, credeţi că vi se ascunde ceva?

Toţi aceşti oameni se bucură acum, cînd prima colecţie care atinge pragul celor o sută de titluri este *Nautilus*.

P.S. (pentru invidioşi): ne-a sosit cu bine la redacţie scrisoarea care avea drept adresă a destinatarului doar „Nemira, Bucureşti".

Reacţie în lanţ

Începuturile *Colecţiei Nautilus* se pierd în negura istoriei, prin 1992, o dată cu apariţia *Vînătorului de recompense*. Anul acela a dat o recoltă bună, dacă vă mai amintiţi: *Seniorii războiului, Făuritorii de arme, Arsenalele din Isher... Nautilus* prinsese contur (care, zic unii, a mai plesnit pe ici, pe colo, din cauza publicării unor mari autori italieni precum Renato Pestriniero sau Anna Rinonapoli). Mai departe, totul s-a desfăşurat ca o reacţie în lanţ: la sfîrşitul lui ianuarie 1993 a fost publicată *Dune*, cartea aşteptată cu sufletul la gură, şi nu oricum, ci în traducerea lui Ion Brana, un model pentru toţi cei ce tălmăcesc în româneşte ori se năpustesc s-o facă; la graniţa dintre august şi septembrie 1993 a apărut *Fundaţia*, în august 1994 *Mîna stîngă a întunericului* şi tot aşa. Dacă excludem *Doando* sau *Babel* şi *Pentagrama* (reeditări, iar ultimele două publicate în altă colecţie), *Nautilus* a mai trăit vreo cîteva momente cruciale: *Aşteptînd în Ghermana, Săritorii în gol, Antologiile Nemira, 2484 Quirinal Ave* şi Tudor Popa (ăsta nu-i titlul unei cărţi).

Operaţiunea haos

Traseul colecţiei, chiar dacă n-a fost rectiliniu, a avut o direcţie clară. Nimeni nu spune că între numărul 1 şi jubiliarul 100 s-au înşiruit numai reuşite. Au existat şi alegeri mai puţin inspirate, şi coperte mai urîţele, şi traduceri betege. Au existat cărţi anunţate în gura mare o dată, de două ori, de trei ori, care au apărut cînd toată lumea (inclusiv editorii) îşi pierduse orice speranţă de a le mai ţine vreodată în mîini. A existat (de fapt există) o revistă pe care ba o vezi, ba n-o vezi, blestemată parcă să nu adune mai mult de patru numere consecutiv. Au mai existat şi altele, care ţin de viaţa de familie a editurii, cu micile şi marile ei certuri casnice, cu măritişuri, divorţuri, înmormîntări şi botezuri, adică un soi de balamuc-haos de care, evident, cititorii trebuie să fie feriţi, fiindcă menirea lor este să citească (sau să cumpere) cărţile.

Dacă am uitat ceva la acest capitol, completaţi dumneavoastră.

A doua fundaţie (adică a doua temelie)

Din 1992 şi pînă acum datele problemei s-au mai schimbat. Mulţi editori s-au apucat ori au continuat să publice science-fiction, ceea ce nu-i rău deloc: aşa vom recupera mai repede (nu obligatoriu şi mai bine) handicapul. Concurenţa se ascute, iar sloganul „Citiţi orice, băieţi, numai să fie SF!" pare a fi depăşit. Ce facem?

Reclădim edificiul. Propunem o colecţie mai încăpătoare, cu SF, F şi H(orror), selectăm cărţile mai atent, îi speriem pe traducători pomenind numele d-lui Bugariu, suprimăm personajele feminine cu piept supradezvoltat ale lui Tudor Popa, ne apucăm să publicăm şi nonficţiune, poate vom reuşi (aţi observat tonul precaut?) să editărm şi o revistă *Nautilus online*, dacă cea *onpaper* e urmărită de ghinion, renunţăm la concedii, la alcool, la... Iar cînd vom ajunge la numărul 200, probabil că vom aşeza a treia fundaţie peste cele vechi (sau ruinele lor).

Toţi spre extaz (numai acela al lecturii, restul vă priveşte:

Ce urmează? În fond asta vă interesează, restul e vorbărie suportată cu eleganţă de paginile JSF-ului. Să scotocim puţin prin planul editorial al *Nemirei*.

Serii (ordinea prezentării nu are importanţă, pentru că aceste cărţi oricum apar cînd vor ele)

1. Faceţi un efort de imaginaţie şi închipuiţi-vă că aţi murit (dacă nu reuşiţi, vă asigurăm noi că asta se va întîmpla mai devreme sau mai tîrziu), dar că moartea nu este ultimul eveniment nefericit din viaţa dumneavoastră. Nu, pentru că ajungeţi un personaj dintr-o serie de cărţi SF scrise de Philip Josè Farmer. Prima este celebră: *To Your Scattered Bodies Go! (Înapoi la trupurile voastre răzleţite!)*. Pe scurt, e vorba de o misterioasă Lume de Apoi unde sînt resuscitaţi toţi oamenii care s-au chinuit cîndva pe planeta Pămînt. Dacă nu vă găsiţi numele în paginile ei, faceţi reclamaţie peste Atlantic. Înseamnă că romanul a cîştigat degeaba un *Hugo* în 1972.

2. Mai faceţi un efort şi închipuiţi-vă că într-un moment de rătăcire aţi acceptat să vă urcaţi, alături de alţi 99 de inconştienţi, într-o astronavă care pleacă pe Marte. Că sînteţi hotărît să munciţi pe brînci pentru a transforma o pustietate roşie într-o peluză englezească. Şi că pămîntenii trîndavi şi invidioşi vă strivesc sub povara impozitelor. Evaziunea fiscală nu mai este de-ajuns, aşadar declaraţi război ţărîneimumă. Kim Stanley Robinson, autorul celor (deocamdată) trei romane ale seriei *(Red Mars, Green Mars* şi *Blue Mars*, adică *Marte roşu-verde-albastru*, a trudit aproape două decenii ca să le scrie, nu chiar de pomană: în 1994 a primit *Nebula* pentru *Red Mars* şi (tot în 1994) *Hugo* pentru *Green Mars*.

3. Încă un efort, vă rugăm! Închipuiţi-vă că sînteţi Wang-Mu, eroina chinezoaică din *Xenocid* (vă mai amintiţi de seria scrisă de Orson Scott Card?), şi că trebuie să duceţi greul acţiunii unei cărţi voluminoase. Nu vă speriaţi, nu sînteţi singură: vă ajută Ender, Jane, Valentine, Peter, Novinha & Co., adică toate personajele din primele trei romane. Titlul acestei dificile aventuri literare este *Children of the Mind*. Autorul, un tip comod şi şmecher, a folosit din plin *Internet-ul*: o bucată bună din manuscris a fost aruncată *online* şi mulţi amatori de SF au citit-o şi i-au spus ce să mai scoată şi ce să mai adauge. Succes asigurat.

4. Dacă mai sînteţi în stare să vă adunaţi gîndurile, alegeţi ce vreţi să fiţi: lutos, glodată sau zondansator? Dacă nu ştiţi ce înseamnă asta, întrebaţi-l pe Dan Pavelescu. El a tradus *Hardwired* (Supercablat) de Walter Jon Williams. Lucrurile se vor limpezi dacă într-o seară cu cer senin veţi privi în sus şi veţi vedea platformele orbitale care nu vă lasă să trăiţi în pace şi prosperitate. Nu ezitaţi: fiţi cyber şi chiar punk! Daţi-le jos de-acolo şi veţi avea dreptul să mai cititi două romane pe aceeaşi temă.

Cărţi singuratice, care vor apărea mai devreme (poate) sau mai tîrziu (aproape sigur)

Mirror Dance de Lois McMaster Bujold (Hugo, 1995)
Good News From Outer Space de John Kessel
Wolf and Iron de Gordon R. Dickson
Life During Wartime de Lucius Shepard
Vurt de Jeff Noon (Arthur C. Clarke, 1994)
Venus on the Half Shell de Philip JosÈ Farmer
Fatherland de Robert Harris
Je suis vivant et vous etes morts de Robert Carrere
Şi multe altele... Inclusiv surprize.

Colecţii care n-au avut ce face şi şi-au vîrît nasul în SF sau cam tot acolo

Paganel: este o colecţie pentru copii mai răsăriţi; noi am fi vrut să fie una pentru adolescenţi, dar cei din ziua de azi au cu totul alte preocupări. Vor apărea, pînă la sfîrşitul anului, două romane de Robert A. Heinlein: *Starman Jones* şi *Citizen of the Galaxy*; închipuiţi-vă că în primul fugiţi de-acasă, iar în cel de-al doilea sînteţi orfan. În ambele feţe o carieră cosmică strălucită.

Nemira Incognita (oare asta înseamnă „Nemira necunoscută"?): cine crede că ştie tot ce se întîmplă pe lumea asta se înşeală amarnic; mai sînt multe enigme, unele sută la sută, altele întreţinute ca atare din raţiuni de stat; prima carte propusă este intitulată *Agenţi PSI. Manipularea conştiinţei noastre* şi a fost scrisă de un anume Ernst Meckelburg. Să vedeţi ce-au făcut KGB-ul şi CIA...

Ştiinţa complexităţii: este chiar ştiinţa complexităţii, mai precis una care scapă de ochelarii de cal ai fiecărui domeniu în parte şi vede universul într-o lumină nouă; aici îi veţi găsi pe Mandelbrot cu fractalii lui, pe Boutot cu teoriile lui morfologice, pe Munteanu (Florin) cu toate la un loc.

Suficient?

În rest, mai scrieţi-ne din cînd în cînd („Nautilus", C.P. 33-22 Bucureşti sau E-mail:

nemira@ buc. soros.ro.

JURNALUL® SF

Acest săptămînal face parte din rețeaua națională a publicațiilor JURNALUL

Editat de SC JURNALUL SA

ISSN 1221-7875

Tiparul executat la

INTACT

JURNALUL SF este înscris în Catalogul Presei la poziția 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET.

Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432 București - România Piața Presei Libere nr. 1

COLECTIVUL DE REDACȚIE :

Adrian BĂNUȚĂ

(REDACTOR ȘEF)

Număr realizat de:

Nicolae C. ARITON,
Ion BANU,
Ionuț BĂNUȚĂ,
Ladislau DARADICI,
Ștefan GHIDOVEANU,
Mihail GRĂMESCU,
Isabela ION,
Cătălin IONESCU,
Cristian IONESCU,
Liviu RADU,
Don SIMON,
Mihai SAMOILĂ,
Cătălin TENIȚĂ,
Florin Mircea TUDOR
Laurențiu TURCU,
Horia Nicola URSU

(REDACTORI)

ADRESA REDACȚIEI :

Șoseaua București-Ploiești, nr. 25-27, sector I, București

Tel. 3129945; FAX 3129944

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR REVINE AUTORILOR

Tehnoredactare computerizată *Ionuț BĂNUȚĂ*

Culegere: *Alina LEON*

Corectură: *Ioan BANU*

Montaj offset: *Mariana SEBE Silvana GREERE Gigi MARCU*

Premiile singurului săptămînal de cultură SF din lume:

Convenției Naționale de SF 1993 - Ploiești

Convenției Europene de SF 1994 - Timișoara

Geovaly srl - București (activitate promoțională)

Convenției Naționale de SF 1994 - Baia Mare

Liviu RADU: NEMIRA - *un munte cu multe versante*

Deși activitatea NEMIREI este extrem de vastă, de la literatură pentru copii la filozofie, pentru noi rămîne legată de SF și, eventual, horror. Publicarea într-un ritm impresionant a unor autori de valoare, mulți puțin cunoscuți cititorilor români, precum și a unor capodopere pe care le-am așteptat îndelung, face ca editura să ne stoarcă de bani și să ne complexeze. Sigur, varietatea genurilor încearcă să satisfacă pe toți, avînd însă ca efect secundar o ambiguitate în definirea orientării. Dar cît timp NEMIRA rămîne singura editură ce publică în mod constant SF de calitate, nu se poate specializa.

NEMIRA la euROcon '94 - Timișoara; premiul pentru cea mai bună editură europeană.

Indiferent de inerentele scăderi, trebuie să concluzionăm că, în cîțiva ani de activitate, NEMIRA a devenit o siglă ce s-a impus, ce oferă cititorului garanții de seriozitate și ambiție. O editură bună înseamnă cîștig și pentru editor și pentru cititor. Sperăm ca NEMIRA să se mențină la același nivel ridicat - chiar mai ridicat, pentru că multe lucruri făcute, la început, doar cu entuziasm, au început, treptat, să fie făcute cu profesionalism.

Despre ceva ce merge bine nu poți vorbi decît laudativ. Mă opresc aici, să nu fiu bănuit de niscaiva interese...

Cătălin IONESCU: *Privind înapoi cu uimire COLECȚIA NAUTILUS*

Cînd spun *Nemira,* sefiștii se gîndesc la un monstru. Un monstru bun, desigur. Unii o spun de-a dreptul cu invidie (Ce-au mai scos monștrii ăia de la *Nemira?!).* Alții chiar cu teamă (Altă carte la *Nemira?!* Cum naiba o mai cumpăr și p-asta, și cînd o mai și citesc?...)

La urma urmei, *Nemira* este, în peisajul SF românesc, semnătura industriei. A industriei private, a capitalismului la care tînjim, fără să sperăm prea mult. Și asta numai dacă luăm în considerare *Colecția Nautilus,* fără a mai privi celelalte apariții.

Privind înapoi, ai avea impresia că, pe undeva, este o mică șmecherie. *Colecția Nautilus* s-a bazat pe o fundație excelentă, dar nu foarte întinsă: adică ciclul asimovian al *Fundației* și cel herbertian al *Dunei.* Restul, cu mici excepții, umplutură, s-au grăbit să afirme invidioșii. Ei, da, au mai fost Orson Scott Card, Philip K. Dick, Gerard Klein și cam atît. Mersi, la banii lor scot o carte bună alături de 3 - 4 știfturi. Oricine o poate face.

Ei, bine, tipilor, prima vedere înșeală. Este, fără îndoială, adevărat că succesul colecției s-a bazat în primul rînd pe numele mari. Totuși, spre marea surprindere a publicului, au apărut multe cărți interesante, care nu erau scrise de numele mari cunoscute românilor. Și vorbim aici de excelentele volume semnate de Ursula K. Le Guin, Fredric Brown, Bernard Weber, John Brunner, Norman Spinrad sau Roger Zelazny (pentru a începe totuși cu nume sonore dar puțin cunoscute) sau de excelentele surprize semnate de Gianfranco de Turris sau Anna Rinonapoli (nume practic necunoscute publicului român).

Mai mult, *Colecția* a publicat și cîteva nume românești (Romulus Bărbulescu și George Anania, Dănuț Ungureanu, Mihail Grămescu și Sebastian A. Corn). Să nu intrăm acum în alte amănunte legate de acestea. Ar fi trebuit mai mult, ar fi trebuit mai bine? Poate. Oricînd și oriunde este loc și de mai bine. Totuși, în loc de încheiere, aș dori să dau și altă explicație uimirii din titlul de mai sus.

Fără nici o umbră de îndoială, Nemira este, cel puțin în domeniul SF, pe primul loc, atît la cantitate, cît și la calitate. Și a reușit să păstreze acest loc, în ciuda faptului că nu a avut aproape de loc o concurență adevărată. Desigur, au fost și sînt edituri care au scos sau scot în continuare cărți extrem de interesante. Totuși, făcînd o comparație inerentă, niciuna nu a fost la înălțimea Nemirei. Faptul că Nemira și-a păstrat singură standardele este acea uimire pe care o încerc eu cînd văd o carte nouă. Faptul înseamnă respect pentru sine și pentru cititori. Și nu-i puțin lucru.

Iar ca să n-o mai lungim cu atîtea laude, uimirea mai are și un colțișor răutăcios. De ce domnilor, n-ați lăsat să trăiască și revista Nautilus? Pentru că de fiecare dată cînd mîngîi coperta lucioasă a unei noi apariții, alături de calculul rapid al conținutului buzunarului și de oftatul de rigoare, mă gîndesc cu nostalgie și la mica revistă cu același nume. Dar, poate, cine știe?...

Cătălin TENIȚĂ: *Alfabetizarea SF*

Mi-ar fi plăcut să pot spune că am învățat să silabisesc pe o carte *Nautilus,* însă probabil ar fi o minciună prea mare și prea evidentă. Totuși *colecția Nautilus* a însemnat pentru mine adevărata alfabetizare în SF. Mi-aduc aminte cu plăcere cum citeam acele cărți mai ales la început, complet absorbit de lumile minunate care-mi erau oferite.

Apoi, cînd m-am apucat de tradus, am găsit în cărțile *colecției Nautilus* niște adevărați profesori. Parcurgînd traducerile lui Ion Doru Brana, Mihai Dan Pavelescu, Ștefan Ghidoveanu și ale altora am învățat, măcar în parte, sper eu, ce înseamnă meșteșugul tălmăcirii.

Colecția Nautilus de pînă acum nu înseamnă numai un număr de 100 de cărți frumoase și interesante, ci și o evoluție. Evoluția unei edituri, evoluția unei generații de cititori, evoluția gusturilor, și, de ce nu, o evoluție a țării, dacă este să ne luăm după tiraje și prețuri.

La mulți ani, *Nautilus,* și, cine știe, poate nu peste foarte-foarte mult timp vom așeza în biblioteci și cartea apărută în numărul 1000! Chiar sînt curios ce va fi.

Sebastian A. CORN: *Nautilus 100*

Colecția Nautilus s-a născut într-o garsonieră; numărul 100 a fost născut într-un club studențesc, lipsit de studenți... Am auzit că prețurile la *Cafeneaua Literară* din *Universitate* au sărit atît de mult, încît pe acolo nu mai calcă nici un picior de student.

În schimb, se lansează cărți.

Colecția Nautilus a început cu *Vînătorul de recompense* și a ajuns la un număr 100, stigmatizat. *Trei stigmate.* Ale lui Palmer Eldritch. La cafeneaua literară s-a discutat mai puțin despre P. K. Dick. Ce rost avea? În continuare, problema rămîne: este SF-ul literatură?

Pe mine nu mă mai interesează răspunsul. Nici pe editorii colecției. Răspunsul îl cunoaștem și se măsoară în cărți vîndute.

P. K. Dick a murit. Trăiască P. K. Dick!

Cît despre *Nautilus...* ce număr doriți să prindeți? Eu vi-l urez...

SF IF NYWAY

PROZĂ

Serge BRUSSOLO

Bicicleta e veche, iar modelul acesta a fost ales anume pentru cadrul său gros şi greu, pentru pedalele fără protecţie de cauciuc, ale căror zimţi sfîrşesc prin a tăia de-a lungul orelor în carnea vie a tălpii goale care le apasă. Roata care ţine lanţul, enormă, precum roţile dinţate ale unui orologiu de biserică, e acoperită de aceeaşi rugină tenace care atacă şi ghidonul şi frînele. Fiecare bicicletă îşi are bolile sale: aceasta e plină de pete minuscule, ca nişte purici de metal ce sug oţelul, lăsînd urmele unor cicatrici zi de zi mai extinse. Cea de colo pare a suferi de o paralizie a încheieturilor: ghidonul nu se mai mişcă decît urlînd, iar mînerele frînelor sînt imposibil de tras.

Pielea care acoperă şaua... E oare, cu adevărat, piele? Pare a fi croită din granit, într-atît e de incomodă, torturînd muşchii. O fi oare o bucată din cuirasa vreunei fosile, decupată cu bisturiul din vitrina vreunui muzeu de istorie a naturii? Oricare ar fi adevărul, în orele ce vor urma, şaua se va alătura duşmanilor tăi. Căci, înainte de a porni la drum, trebuie să-ţi aminteşti mereu că vei fi nevoit să lupţi împotriva propriului tău vehicul. Pe cît posibil, încearcă să te aşezi cît mai puţin, căci burniţa permanentă face ca frecarea şeii, în contact cu pielea ta, să devină şi mai dureroasă. E asemeni unei muşcături, între picioare. Să nu te aşezi. Împotriva ploii, nu e nimic de făcut. Aversele îţi vor biciui şoldurile de-a lungul întregii zile, amestecîndu-se cu sudoarea ta, agăţîndu-se de firele de păr de pe pubis, în mărgeluşe minuscule, strălucitoare. Nimic nu e mai enervant decît acest picurat neîncetat din vîrful unui sex devenit burlan de scurgere, această impresie constantă că tocmai urinezi, fără să te poţi abţine.

Cu frigul, desigur, va trebui să te obişnuieşti. Mai ales la coborîşuri cînd, călare pe lăcusta-ţi de fier, vei încerca să alungi de pe roata din faţă multitudinea de bule de gaz, dintre care, totuşi, unele vor rămîne agăţate cu încăpăţînare de cadru, sau de pielea ta. încearcă să le spargi imediat, înainte ca metalul să înceapă a se înnegri, sau ca epiderma să se umfle, formînd băşici tari.

Descuamarea ar putea dura zile întregi, căci ea acţionează în profunzime, săpînd în piele, în stratul de grăsime, în muşchi. Bulele aderă îndeosebi la subţiori sau pe partea interioară a coapselor. Desigur, ideal ar fi să poţi evita ciorchinii de bule care stagnează pe drum, în zona benzilor galbene; dar masa compactă a plutonului îţi reduce considerabil cîmpul de manevră. în plus, aburii formaţi pe vizorul măştii de gaze te împiedică să apreciezi corect distanţele, şi o coliziune e oricînd posibilă. O singură poruncă: NU TE OPRI NICICÎND DIN PEDALAT; am mai putea adăuga aici: nu ridica prea sus capul, pentru a împiedica o tracţiune inutilă a furtunului care leagă masca de sistemul de alimentare cu aer care este pus în funcţiune de mişcarea pedalelor. Cauciucul rezistă prost la coroziunea exercitată de gaz, şi orice mişcare prea bruscă ar putea cauza ruperea lui. Să ai mereu în minte această evidenţă: a înceta să pedalezi e totuna cu a-ţi întrerupe furnizarea de aer, ca şi cum ai închide un robinet.

Nu pune niciodată piciorul pe pămînt. Fă-ţi nevoile stînd în picioare pe pedale, crăcănîndu-te. Nu te opri niciodată. Despre o eventuală pană de cauciuc, mai bine să nici nu vorbim. De cum picioarele tale ar înceta să apese în cadenţă pe pedale, presiunea aerului în interiorul măştii nu va mai fi de ajuns de ridicată pentru a preveni infiltraţiile de gaz. Ai mai avea atunci la dispoziţie trei sau patru secunde, pînă cînd un roi de lame de ras ţi-ar jupui laringele, explodîndu-ţi apoi în plămîni. Durerea e greu de suportat, deşi nu te ucide. Unii încep să tuşească, pînă cînd, prin ruperea vreunei artere, sîngele le pătează bărbia. Alţii lasă să le scape un jet enorm de urină stacojie, de parcă un brici invizibil i-ar fi castrat în plină cursă. Cel mai adesea, îi vezi clătinîndu-se şi, în cele din urmă, părăsind şoseaua, pentru a se prăbuşi lîngă bordura trotuarului. Vor rămîne acolo, încremeniţi de durere, sau agitîndu-se spasmodic ca nişte rîme secţionate cu lama unui briceag, pînă cînd vor fi în stare să urce din nou în şa. Nimeni nu-i va ajuta. Nici pietonii, ale căror tălpi goale lipăie pe asfaltul umed, nici bicicliştii. Cînd ploaia încetează, sorii artificiali inundă şoseaua cu lumina lor crudă, de nesuportat, şi bulele de gaz, acţionînd ca nişte lupe, îţi înfig în carne mii de puncte luminoase, arzătoare, precum extremităţile a tot atîtea ţigări aprinse. Cine oare, copil fiind, nu s-a amuzat provocînd asemenea arsuri, în podul palmei sau pe o coapsă grăsună dezvăluită de un şort, filtrînd soarele prin obiectivul unui aparat de fotografiat?... În cazul acesta însă, durerea este însutită. Startul se dă dimineaţa. Mă rog, „dimineaţa" e doar un fel de-a spune, o modalitate arbitrară, liniştitoare, pentru a te situa în timp. Aici nu există cer, nici soare sau lună. Aici există doar linia neîntreruptă a proiectoarelor care jalonează bolta metalică de deasupra capetelor noastre, panglica cenuşie a şoselei şi banda mediană galbenă, discontinuă. De o parte şi de cealaltă, trotuarele, apoi zidurile de cărămidă roşie, oarbe, lipsite de deschizături. Nimeni nu ne priveşte, nimeni nu ne supraveghează. De ce ar face-o, de vreme ce, încătuşaţi alături de vehiculele noastre, ne e imposibil, fie şi numai pentru o secundă, să ne oprim din pedalat?... Startul se dă dimineaţa, cu siguranţă, mult prea devreme, judecînd după oboseala ce ne împovărează muşchii. Apoi nu va urma nimic, în afara scîrţîitului continuu al pneurilor pe asfalt şi a sunetului strident al pinioanelor prost gresate. E imposibil să vorbeşti, masca îţi înăbuşă glasul, iar furtunul nu vehiculează decît o serie de rîgîituri indescifrabile. De altfel, e preferabil să te concentrezi asupra drumului, pîndind

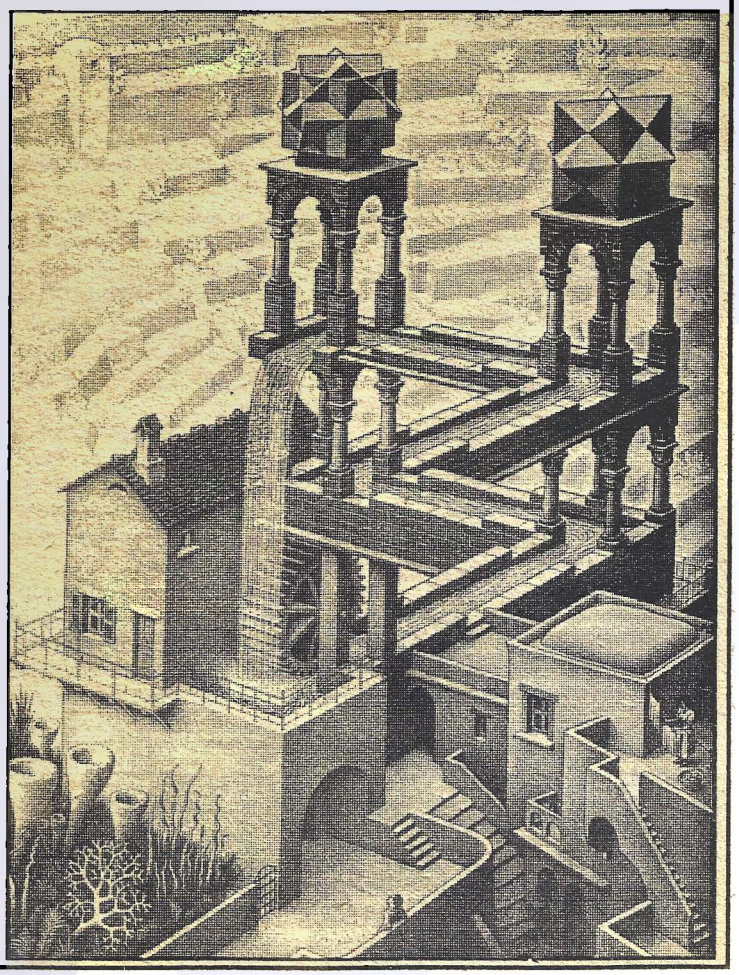

eventualele cuie cu trei vîrfuri care ar fi putut fi împrăştiate peste noapte. Victimele penelor de cauciuc sînt cel mai adesea bătrînii, care nu mai văd atît de bine, sau cei ce şi-au pierdut ori şi-au spart ochelarii. De altfel, masca e astfel concepută încît e foarte dificil să porţi pe dedesubt o pereche de ochelari, oricît de mică ar fi aceasta. Traseul e lung. Foarte lung. Drumul, la început drept, amorsează un viraj, apoi un altul... Uniformitatea zidurilor, a trotuarelor, interzic orice punct de reper. E imposibil de ştiut dacă panglica de asfalt descrie un cerc, sau se desfăşoară, la infinit, mereu mai departe. în ceea ce mă priveşte, aş opta pentru ipoteza cercului, dar, în acest caz, cum pot fi explicate veşnicele schimbări suferite de morfologia asfaltului? A desena o hartă e o utopie. Ciclistul nu va întîlni niciodată de două ori aceeaşi pantă sau acelaşi viraj. E imposibil de prevăzut ce te aşteaptă după colţ. Mă încăpăţînez, totuşi, să cred că drumul descrie o buclă, dar mă văd nevoit să admit că aceasta se deformează peste noapte, precum un şarpe care ondulează.

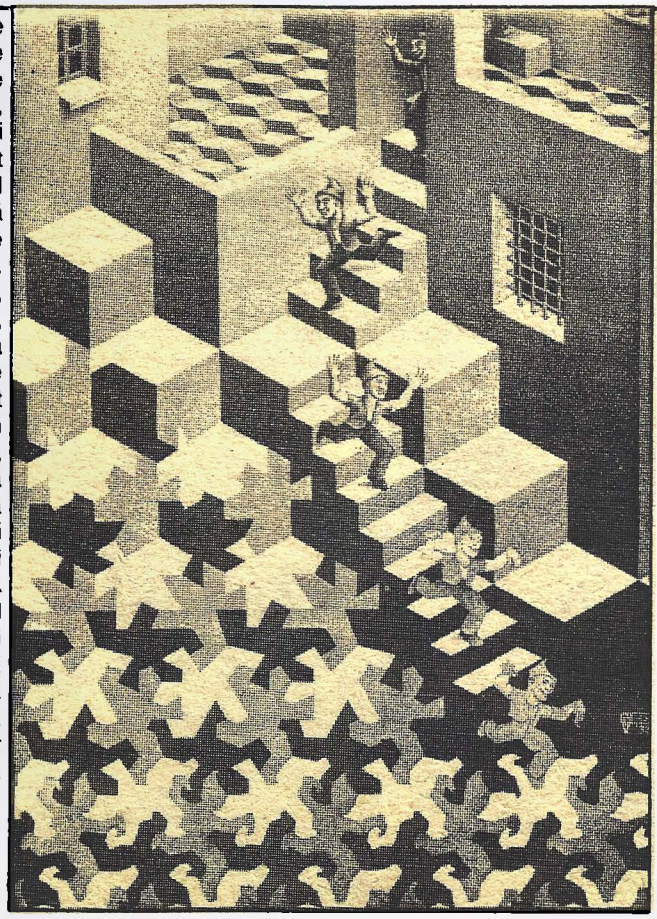

Un şarpe cenuşiu, plat, cu dungi galbene. în ceea ce îi priveşte pe pietoni, aceştia se înghesuie pe trotuare. Goliciunea îi determină să nu ştie cum să îşi ţină mîinile. Unii şi le balansează ritmic, alţii - mai ales femeile - şi le încrucişează sub sîni. În fine, alţii umblă cu mîinile la spate, ca nişte şcolari întîrziaţi ori... ca nişte prizonieri - a nu se folosi acest cuvînt!

Un perete înalt, de sticlă, îi desparte de atmosfera infestată cu gaz, şi reflexele jucăuşe ale luminii dau pielii lor o nuanţă ciudată, acvatică.

Se spune că unghiile de la picioare le-au fost impregnate cu un lac special, magnetic, care emite un impuls diferit pentru fiecare dintre ei. Senzori şi detectoare optice împrăştiate la nivelul asfaltului identifică astfel fiecare drumeţ, calculînd media orară a grupului. Dacă ordinatorul consideră cursa ca fiind prea lentă, peretele de sticlă se dă la o parte, lăsînd să pătrundă o cantitate de gaz proporţională cu întîrzierea acumulată. Atunci, pot fi auziţi gîfîind, tuşind şi scuipînd. De fiecare dată, fără excepţie, o iau la fugă, neîndemînatici, şi sînii femeilor se agită şi tremură, precum piftia pe o farfurie ce a înnebunit.

Mulţi îi invidiază pe pietoni, căci efortul fizic la care sînt supuşi pare mai uşor de suportat; există însă, cu siguranţă, alte inconveniente...

Drumul e un tunel a cărui lungime se măsoară în ore, nu în kilometri, un intestin dureros pe care sîntem constrînşi să-l parcurgem călare pe armăsarii noştri de plumb, în geamătul necontenit al pedalelor, în scrîşnetul frînelor, auzind din vreme în vreme bufnitura cîte unui ciclist care se prăbuşeşte.

Seara, în peretele de cărămidă se deschide o poartă. Intrarea e invizibilă în timpul zilei şi nimeni n-ar fi în stare să o localizeze. Apeşi pentru ultima oară pedalele, apoi îţi agăţi bicicleta în penumbra unei săli unde jeturi de oxigen îţi biciuie picioarele, respingînd ciorchinii de bule care încearcă să pătrundă pe urmele cicliştilor. Peretele se închide, apoi îţi scoţi masca lipicioasă de sudoare şi urmele lăsate de curelele ei te vor durea toată seara. Unii rămîn pe loc, lîngă biciclete, de teamă ca, nu cumva, peste noapte, cineva să vină şi să le fure vreo piesă. Cu siguranţă au dreptate. Sala e pustie şi goală. În fund, se zăresc uşiţele unor cabine purtînd inscripţia „Separatoare/reintegratoare". Aceasta e denumirea prin care este desemnată maşinăria de email alb fixată în mijlocul fiecărei chiliuţe avînd cel mult un metru pătrat în suprafaţă şi luminată fiind, slab, de un bec minuscul, de numai cîţiva waţi. Examinînd-o de aproape, observi că nimic nu o deosebeşte de un wc obişnuit, cu excepţia sistemului de tubulaturi. Fiecare material excrementţial este imediat disociat, fiecare particulă îşi recapătă aspectul preintestinal şi lămpile regeneratoare încearcă să dea întregului un potenţial nutritiv acceptabil. Pasta care rezultă nu are nici gust şi nici miros. Cînd potenţialul nutritiv scade la zero, cînd regeneratoarele nu mai pot stoarce nimic din materia excrementţială, deschizi o cutie de conserve sau mesteci o pastilă de hrană concentrată. Regeneratorul îţi va permite să trăieşti, din ceea ce ai acumulat astfel, vreme de cel puţin trei luni, exploatînd şi amplificînd fiecare particulă infimă avînd valoare nutritivă, ce a fost expulzată din organism pe cale naturală. La început, unii vomitau după fiecare masă, iar alţii refuzau cu încăpăţînare să ia măcar o înghiţitură. Pe uşa cabinei mele, cineva a scris cu creionul următoarele cuvinte: „Deşeuri hrănite cu deşeuri". Va trebui să şterg această inscripţie.

Cei care ajung după închiderea porţii trebuie să continue să pedaleze toată noaptea, dacă nu cumva sînt dispuşi să sufere. Fără îndoială că, în limitele voinţei, încearcă ambele alternative...

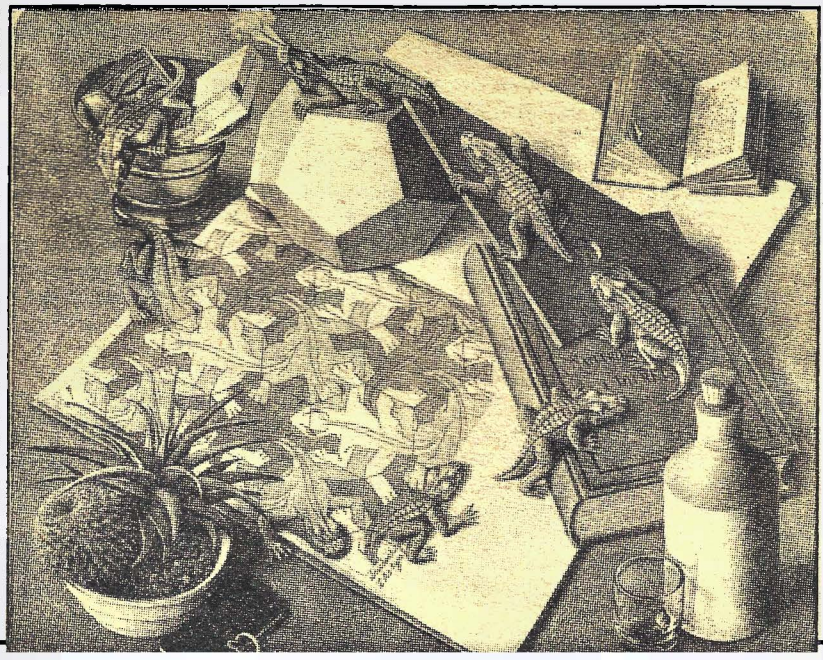

Paznicii şi-au pus mănuşi ignifuge pentru a astupa bidonul înnegrit... Dar dopul refuză să se adapteze la filetul deformat de explozie. E un acid destinat să absoarbă radiaţiile... sau, cel puţin, aşa se spune. Singurul dezavantaj e că explodează în contact cu lichidele, astfel încît manipularea este o acţiune delicată. Uneori, cîte o umbră se desprinde din grup, pe furiş, apucă unul dintre bidoane şi urinează în orificiu. Rezultatul nu se lasă aşteptat... Flacăra izbucneşte, ca un laser nimicitor, între picioarele individului... Vreme de cîteva secunde, o lumină ca de magneziu iluminează sala... Atunci mă întorc, încercînd să-i disting extre-

mitățile, dar flacăra nu durează niciodată destul...

N-aș putea spune, cu mîna pe inimă, că sinuciderile sînt chiar atît de numeroase... Ar însemna să dau dovadă de rea-credință. În ultimul timp, pietrele ricoșau pe suprafața apei, refuzînd să se mai scufunde. Efectele luminii solare variau de la un loc la altul. În vale chipurile păreau verzi, pe platouri umerii se îngălbeneau, iar pe vîrfurile dealurilor pîntecele căpăta o nuanță albăstrie. Arborii creșteau cu capul în jos, cu rădăcinile îndreptate spre cer și frunzele îngropate sub țărînă. Castanele explodau de cum schițai un gest spre a le culege, proiectînd fragmente țepoase în toate direcțiile. Uneori, vîntul o lua razna, amestecînd sunetele: un bubuit de tunet îți izvora dintre buze, în vreme ce cuvintele tale înlocuiau fîlfîitul aripilor unui condor... Să nu vorbești despre ce-a fost înainte. De altfel, nimic nu dovedește că aceste imagini ar fi fost reale, memoria mea bolnăvicioasă transformă poate niște întîmplări avînd explicații raționale... Bicicletele scrîșnesc în semiîntuneric, umplînd zidurile încăperii. Doar colțul rezervat tandemurilor rămîne mereu gol. De-acum, toate cuplurile au fost separate. Toate. Încetul cu încetul, siluetele ghemuite se vor întinde pe pardoseală și epava unei conversații se va subția, lăsînd loc unui monolog ce va fi, la rîndu-i, răpus de epuizare. Nici un regulament nu le impune celor ce se odihnesc să rămînă în încăperea de jos, oricine e liber să urce una din scările capitonate cu catifea roșie ce duc la etajele superioare. Și totuși, puțini se aventurează în astfel de călătorii, oboseala îi doboară de cum își lasă deoparte bicicletele. Acolo sus, mese cu picioare enorme sînt așternute cu argintărie masivă, a cărei greutate ar fi de-ajuns pentru a scufunda o navă.

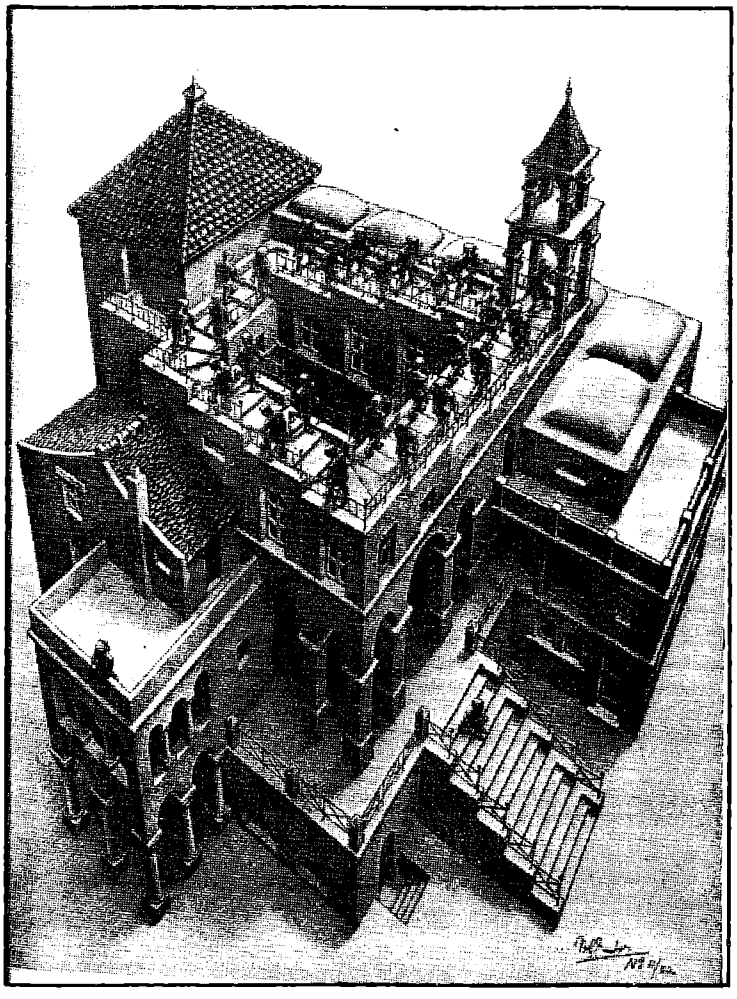

Șiruri lungi de farfurii înalte și late, atacate de cocleală verzuie, se întind la nesfîrșit într-o sală capitonată cu mătăsuri grele. Un festin al armatei, un ospăț destinat mulțimii, ai cărui participanți sînt veșnic absenți. Urmează apoi camerele, cu paturi înalte și haite de perne de toate dimensiunile, străjuite de candelabre înfipte în podelele ce miros a ceară de albine... Plouă însă, în supierele goale, și fiecare picătură pare o unghie lungă și ascuțită, de femeie, bătînd un ritm de grindină care umple farfuriile înverzite, făcînd să putrezească fața de masă. Aversa străpunge adesea păturile și cearșafurile și umiditatea nesănătoasă prieste doar ciupercilor care se dezvoltă în saltele. Păsări moarte umplu sertarele scrinurilor, paginile tuturor cărților din rafturile bibliotecii s-au șters demult, și n-au mai rămas decît paginile albe, atît de frumoase, de parcă ar fi rezervate vreunui epitaf, ori morților de vază ai istoriei...

Odată, cînd Maria mă mușcase cumplit de mînă, am scăpat o candelă pe covorul de lînă. Era atît de umed încît flacăra s-a stins numaidecît.

Se poate dormi în aceste paturi, se doarme mai bine aici, și somnul e mai adînc decît în sala de jos. Ca și cum mirosul de mucegai ar acționa în maniera unui somnifer puternic. La trezire însă, o neliniște difuză pune stăpînire pe cel ce doarme aici, căci nu știe cum i-a fost folosit trupul în orele de inconștiență, puțini fiind cei ce se trezesc fără a simți dureros prezența fiecărui orificiu, ca și cum ar fi fost violat...

Astfel, Maria...

(Să nu mai...)

În oglinzile ondulate de la primul etaj, disting perfect chipul meu violaceu și umflat din pricina asfixiei. Pe cearșaful încă alb al patului cu baldachin, văd limpede că umbra mea e roșie.

Și totuși am să mă feresc să trag vreo concluzie pripită, căci oboseala și hrana puțină întrețin o stare de toropeală sub a cărei influență mi-e greu să disting visul de realitate...

Nu-mi mai amintesc cum am ajuns aici. Ca mai toți dintre noi, m-am trezit în sala de jos, după explozie, cu capul gol de amintiri, și totuși, atît de greu... Din ziua aceea, simțul tactil mi s-a atrofiat, și mi-e greu să țin un creion între degetele amorțite. Amintirile mi s-au șters progresiv, probabil în urma șocului. Unii șoptesc că am fi morți, și ne ispășim greșelile în primul cerc al unui infern absurd. Ipoteza aceasta mi se pare mult prea romantică, mai degrabă, aș zice că...

Cert e că fiecare dintre noii veniți e adus pe o targă și așezat între ceilalți, care îi vor învăța regulile de bază... Eu cred că e vorba de un procedeu grosolan destinat menținerii, în rîndurile noastre, a unei continue stări de nesiguranță.

Într-o noapte, hoinărind la întîmplare pe culoarele primului etaj, am dat peste o sală de clasă, goală, fără tablă, fără nici o urmă din aroma de hîrtie sau de cretă. Erau acolo numai rîndurile de bănci înnegrite străpunse de găurile hărăzite unor călimări absente. Aici nu se scria.

În pupitrul fiecărei bănci, cîte o carte, una singură. Prăfuită și cu scoarțele zdrențuite. Ochii mei, iritați în urma infiltrațiilor de gaz, n-au putut distinge decît literele groase înscrise pe copertă. Și nici măcar în această privință nu sînt sigur de ceea ce am citit, căci sensul cuvîntului îmi scapă... "Cras", sau mai degrabă "Crash". Nu mai știu. O siglă oarecare, probabil, titlul acelui manual al cărui conținut nu-l voi cunoaște niciodată...

Știu că gazul corodează celulele creierului meu începînd, cu memoria și continuînd cu percepția realității. Cvasi-imposibilitatea stabilirii diferențelor și a raporturilor logice nu mă vor determina însă să renunț la dorința de a înțelege... de a cunoaște.

Zidul clasei poartă, cu litere mari, inscripția: „Vei fi pedepsit acolo unde ai greșit". Cuvintele sînt scrise înghesuit, încît par a forma o singură expresie lungă, de neînțeles, care ocupă întreaga înălțime a peretelui. Poate că ar trebui să căutăm aici o explicație.

Sîntem oare prizonieri într-o ocnă uitată, păziți de un ordinator care a uitat de schimbarea contextului istoric?

Nu știe el oare că cei care l-au programat își ațintesc pentru vecie orbitele goale către soarele alb, atît de alb, încît ochelarii lor negri s-au topit?

Mașinăria continuă însă să ruleze la nesfîrșit aceleași date incomplete. Continuă să smulgă din celule niște condamnați care au uitat chiar și de ce au fost încarcerați... Veghează, prin intermediul gardienilor/androizi, la aplicarea unor pedepse care nu vor fi niciodată comutate, din lipsă de date suficiente. Ispășim, oare, niște crime pentru care am fost condamnați de o lume care nu mai există? Desigur, aceasta nu e decît o altă ipoteză, și-mi lipsește puterea necesară pentru a o infirma. În plus, nu mai sînt sigur nici de obiectivitatea datelor de care dispun. Catastrofa,

gazul, au distrus mecanismele minţii mele. Dacă nu cumva e vorba aici de faza iniţială a unei spălări a creierului care ar preceda cine ştie ce altceva... în alte clipe, prefer să-mi imaginez că gîndurile-mi confuze constituie un efect anume căutat. Mă conving atunci că tot acest monolog este înscris într-un circuit de memorie... O bandă magnetică glăsuieşte prin gura mea, iar eu nu sînt decît un android purtînd cutare matricolă, angajat al închisorii *Funnyway*, avînd sarcina întîmpinării noilor deţinuţi la ieşirea din obişnuita spălare a creierului post-condamnare. Monologul meu constituie un discurs tip, avînd drept unic scop creşterea incertitudinii morale, pierderea oricărui reper... într-un cuvînt, menit să-i frîngă, pentru totdeauna. Un discurs fictiv, dar care lasă urme adînci. Numele meu este Alpha-3, aparţin secţiei de represiune a fetişiştilor vitezei... Eu? Cine ştie? Nu voi şti niciodată dacă sînt gardian sau prizonier... La ce bun aş afla-o, de altfel? Ce plăcere, ce satisfacţie aş putea dobîndi dacă aş şti cu certitudine că sînt un condamnat pe viaţă, şi nu un android dereglat, tocmai bun de dat la fiare vechi... Sau... invers?

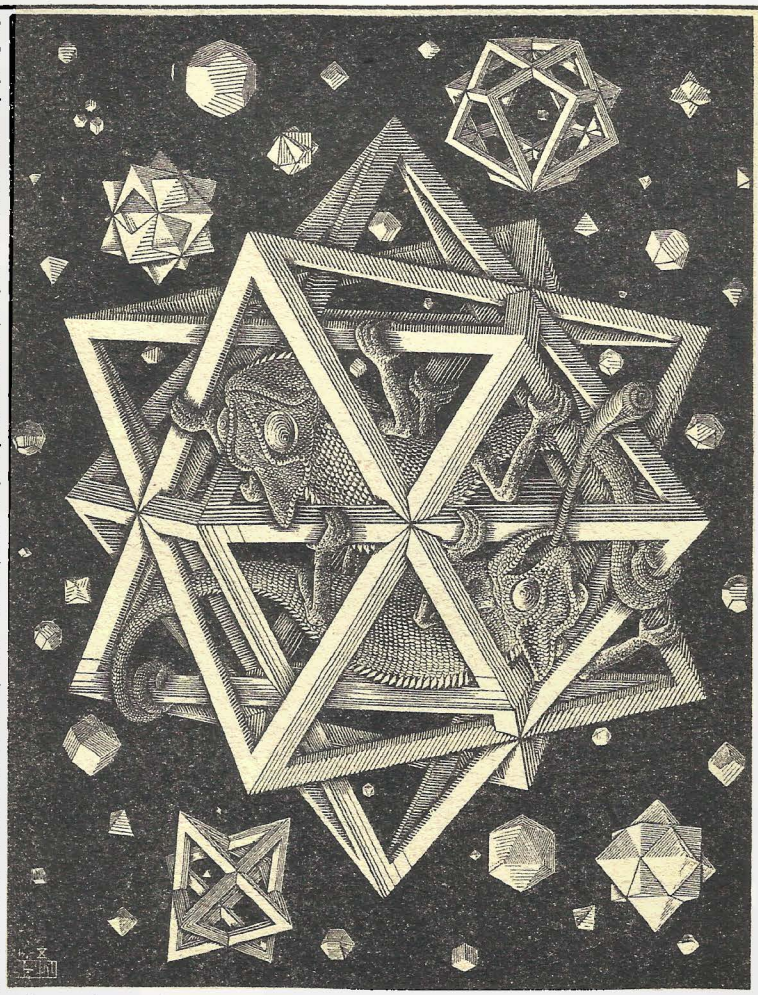

Bicicleta e veche, un model ales anume pentru scheletul său greu şi gros. Se obişnuieşte să se spună că o bicicletă capcană se ascunde în fiecare duzină. Ca un glonte mortal, în rîndurile unui pluton de execuţie în care unsprezece puşti ar fi încărcate cu gloanţe oarbe. Nu ştiu cît credit se poate acorda acestor legende. Vehiculele noastre sînt schimbate, în cursul nopţii, într-un ritm dificil de stabilit, neavînd la dispoziţie nici ceasuri şi nici calendare. O estimare absolut subiectivă ar avansa, probabil, o durată de şase luni. Maşinăria infernală ar fi înzestrată, zice-se, cu pedale care devin brusc tăioase, cu o şa capabilă să devină incandescentă în cîteva minute, roţi de plumb cu pneuri lipicioase şi, mai ales, ar avea capacitatea de a-şi tripla greutatea la urcarea pantelor. I se spune bicicleta neagră, sau bicicleta lui Asmodeu. Soneria ei n-ar fi în stare, cică, să emită de două ori acelaşi sunet.

Nu-ţi spun toate acestea cu scopul de a te înspăimînta... Avem şi noi miturile şi legendele noastre...

Îţi vei găsi bicicleta alături de ale celorlalţi. Dacă ghidonul îi e umed, fii convins că e din cauza sudorii. Dacă pedalele sînt prea tari, e din cauză că sute de picioare n-au reuşit să le tocească încărcătura de ură.

Vei învăţa să-i dejoci trădările, să-i cerşeşti favorurile... Vei...

Mîine, cînd se va da startul, masca mă va împiedica să-ţi strecor cîteva vorbe de încurajare, aşa că îmi voi permite acum să-ţi urez „Drum bun!"...

Sau, cum se spune pe-aici...

FUNNYWAY.

Traducerea:
HORIA NICOLA URSU

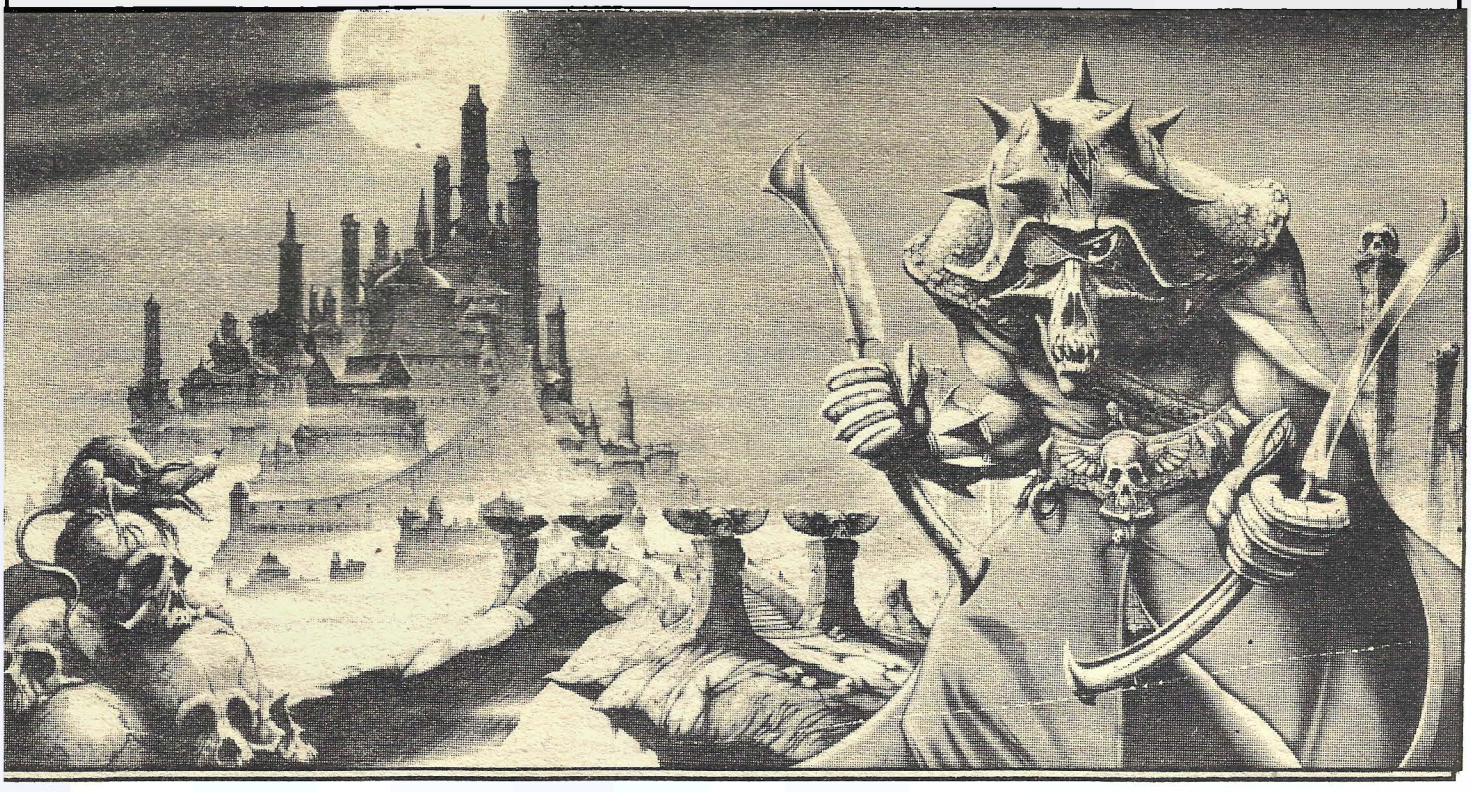

Jurnalul S.F.

Rezervor SF

Ladislau DARADICI

Voi începe azi cu o ipoteză care ar putea părea pentru mulți cel puțin fantezistă: este vorba de faptul că ceea numim noi mai nou SF ar putea deveni la un moment dat o pepinieră pentru marea literatură, în ciuda faptului că unii o consideră un fel de loc de refugiu pentru scriitorii mediocri și ratați. După umila mea părere, autori cu care fandomul se mîndrește astăzi - cum ar fi, de pildă, Dănuț Ivănescu sau Michael Haulică - *deja* pot fi considerați mai degrabă scriitori decît autori de SF și, deși au crescut și s-au format pe tărîmul SF-ului, care i-a investit cu încredere într-un moment în care marea literatură n-ar fi avut nici timp și nici răbdare pentru cei tineri, n-ar fi exclus ca într-o zi să fie revendicați de aceasta.

Să ne gîndim la posibilitatea că ei nu vor dori asta. În acest caz, SF-ul care în cazul lor nu e neapărat SF - are toate șansele să devină o literatură paralelă, viabilă și modernă, cu propriile ei valori autentice. Pentru că, indiferent de părerile unor critici, aceste valori există. Așa cum există și non-valori. Și dacă acceptăm ideea controversatei *sefulturi*, trebuie precizat și faptul că ea nu poate viza totalitatea literaturii SF de după '89 și că ar fi corect să se arate unde începe și unde se termină acest fenomen, pentru că din pricina ei se poate crea o imagine cronată, care aduce un prejudiciu puținelor talente și rarelor valori. La ora actuală, consider că SF-ul autohton, și-așa fragil, are nevoie nu de o denigrare și o demolare în bloc, ci de o critică concretă, constructivă și selectivă, care să descurajeze idioțeniile literare, promovîndu-l în paralel pe cei buni. O negare din start poate fi la fel de nocivă ca și o apreciere lipsită de rezerve, cînd „experți" răsăriți de aiurea propun așa-zisele „judecăți" despre cutare și cutare autor, afirmînd răspicat că „tipul ăsta mai face proi" sau că „scrie de sparge avioanele"... Părerea mea ar fi că rostul apelor tulburi este să se limpezească, bălăii vor mai crește și ei, vor mai citi, se vor maturiza. Și dacă ei se vor încăpățîna, totuși și vor continua să persevereze în prostie, să nu uităm că orice pasăre pe limba ei piere. Pericolul real ar fi, însă, că unele producțiuni de subliteratură, ridicate uneori la rang de model, pot deruta și influența negativ o întreagă generație de copii entuziaști care, odată deprinși cu alfabetul, au impresia că tot ce așternu pe hîrtie se transformă automat în literatură.

Căci literatura nu este doar un joc și cu atît mai puțin o improvizație. Faptul că tînărul „scriitor" X se excită scriind nu înseamnă că a creat o operă. Să nu uităm spusele a doi mari teoreticieni americani, potrivit cărora funcția cea mai importantă a literaturii este fidelitatea față de propria ei natură. Nimeni n-a reușit să devină scriitor gîndind parșiv, scrînd parșiv. Cert este că avem cîteva talente, nu prea multe și, dacă ei vor rămîne fideli SF-ului care i-a format, acest lucru va fi un mare cîștig pentru noi. Și o izbîndă. Din păcate, facem prea puțin ca să-i păstrăm, să-i promovăm. Nici nu știu dacă acest fandom divizat în o mie și una de fracțiuni, cu o grămadă de șefi și organizatori și atît de puțini scriitori autentici, îi merită pe Dănuț Ivănescu sau pe Michael Haulică. Dacă am fi conștienți de inegalabilul lor talent, am crea pentru ei condiții să creeze. I-am obliga să creeze. Am semna contracte cu ei, i-am publica. Am pune de-o parte un procent din fondurile destinate manifestărilor noastre zgomotoase cu scopul promovării lor. Și poate că abia din acel moment lucrurile ar începe să meargă bine.

În cadrul rubricii *Rezervor SF*, voi încerca să mă apropii de un alt autor de după '89. Propunîndu-vă o nouă încercare despre

DĂNUȚ IVĂNESCU SAU TENTAȚIA MARII LITERATURI

Cine este Dănuț Ivănescu? Știm că e ploieștean, că are 32 de ani, e inginer și a inventat controversata expresie *cei care nu*. Îl consider, alături de același Michael Haulică - va trebui să mă raportez și în continuare la el - unul dintre cei mai talentați autori de literatură și literatură SF. De altfel, există un numitor comun pentru stilul celor doi, rezultat din convingerea că nu e deajuns să-ți imaginezi o nouă lume în SF, ci trebuie să-i dai și o explicație artistică adecvată. E vorba de expresivitatea scriiturii, ei putînd fi considerați doi veritabili artiști ai cuvîntului. Și dacă Ivănescu înclină spre parabolic și mitologic, lui Haulică îi este mai apropiat poeticul, toate ținînd de atributele marii literaturi. Scrisul lor este aidoma *jarului pur*, ei nefiind scriitori pentru că doresc asta; ei n-au încotro. Și tot ce ating devine literatură. Ei rămîn îngerii noștri iubiți și prea puțin înțeleși, iar prozele lor se constituie în adevărate modele de inteligență, cultură și talent, toate dublate de o sensibilitate și o profunzime ieșite din comun, receptivitate la subtilitățile artei, dar și ale vieții. Spirite incomode, libere și nonconformiste, ei nu scriu, ci se scriu pe sine, se traduc în cuvinte și în fraze.

Unul din „păcatele" lor este că nu și-au publicat încă volumele; nu poți citi un scriitor căutînd prin fanzine, suplimente și săptămînale.

Există în același timp pericolul ca, marginalizați și frustrați, ei să renunțe la scris; oricum nu mai au nevoie să-și demonstreze că sînt buni. Și dacă nu mai există o motivație a scrisului - abia după ce îți vezi primele cărți publicate știi cu adevărat încotro trebuie să te îndrepți și-ți dai seama că nu te mai poți opri - începi să produci tot mai puțin. Și nu se poate vorbi de un scriitor în lipsa unei opere: oare nu le reproșăm noi scriitorilor noștri preferați că au scris prea puțin? E și cazul lui Dănuț și a lui Mike, acești doi excepționali „zgîrciți" de lîngă noi.

Dar să mă întorc la ceea ce mi-am propus...

Opera de artă este produsul acelui univers care există în artist, univers inedit și inconfundabil. Dănuț Ivănescu va scrie întotdeauna ca Dănuț Ivănescu. Condamnat să scrie literatură, în cazul lui scrisul e joc și travaliu, e strigăt desperat, testament, revoltă. E, cum ar spune Cioran, o sinucidere amînată.

Ivănescu preferă să scrie puțin și foarte bine. Chiar în *Motocentauri...* este același „zgîrcit" cu noi, în comparație cu S.A. Corn, de pildă, care oricînd poate vorbi mult și spune puțin. În numai 17 pagini, Ivănescu îți oferă trei exemple strălucite și total diferite de virtuozitate stilistică, excelînd prin originalitatea scriiturii, tensiunea trăirii, curajul nemăsurat al imaginației și profunzimea și densitatea conținutului ideatic. Cele trei piese nu se constituie într-o lectură prea ușoară, răsplata străduinței tale fiind însă una îmbelșugată.

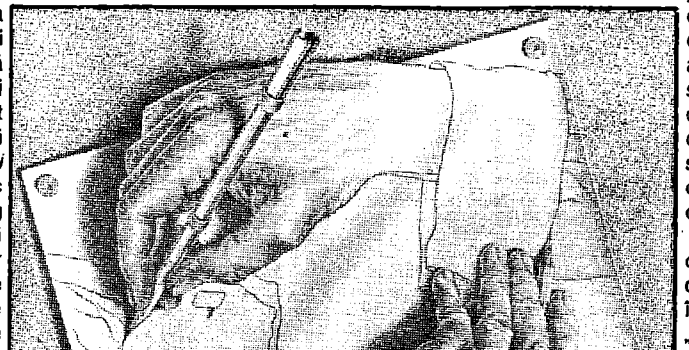

În *Cîntul lui Roles*, autorul se întoarce, ca și Eminescu, la „zilele de-aur a scripturelor române", parodiind fascinanta limbă a celor dintîi cronici. Firește, discursul său este din start unul imperfect, însă convingător în măsura în care își atinge scopul. *Cîntul lui Roles* este istorie și legendă, eroul e îndrumat prin vis de Deceneu Întîiul și, jertfindu-și viața, dar ajutat și de Zalmoxis - care scufundă Asia Minor și deșertul Arabaya „pe veci Evropa de Asia și Africa despărțind" și abătînd o cumplită molimă asupra păgînilor - oprește miraculos invazia romayanilor conduși de Axayac Nerva.

Este singura lui piesă din antologie cu un scenariu complet. Dar cum autorul niciodată nu se mulțumește doar cu un experiment stilistic și o *poveste*, prima parte a povestirii se constituie, subtil, într-un adevărat crez artistic al autorului, deghizat sub masca lui Vedzina Daos din Gerulata. Astfel, scrisul e considerat otravă și chin nemăsurat, chiar dacă dulce și fără primejdii de moarte, cronicarului fiindu-i străină însă teama, „căci temeinice-i sînt imboldurile carele la asemenea trudă-l îndeamnă". Urmează motivele pentru care cronicarul - „un modest funcționar al cancelariei imperiale a lui Sarmis Siddis", ne previn „antologatorii" - își motivează efortul: 1. - pentru această lume „de dzavistie și clevetiri încercată, adevărul mai presus ca altceva orice socotește"; 2. - pentru că dorința lui e ca viața și jertfa lui Roles să fie model de urmat; 3. - pentru că astfel poate spera „că peste vremuri numele său dăinui-va și pieirea sa deplină nu fi-va odată cu a trupului moarte".

Vedzina Daos - alias Ivănescu - își oferă „voroavele" cititorului „ca pe niște cocori la tărîmul lor de baștină înturnați", rugîndu-l să nu uite că „personagiul vlață nu prinde și plăsmuire rămîne, fără de-a minții domniei tale închipuire". Și, dacă luăm în considerare și faptul că toate acestea ne sînt oferite de autor în mai puțin de 15 rînduri, cred că avem deja o imagine a posibilităților literare ale lui Dănuț Ivănescu și putem considera *Cîntul lui Roles* ca pe un experiment pe deplin reușit.

Un rol crucial îl are, în contextul narațiunii, visul lui Roles, cu apariția aproape biblică a lui Deceneu Întîiul, ca mediator între erou și Zalmoxis (de altfel, visul-coșmar va fi prezent și în *Așteptîndu-l pe Corban* din aceeași antologie, prevestind moarte și trădare, sau în *Scările ucid păsările*, o excelentă plăsmuire bazată pe mitul jertfei zidirii).

La un pol opus de *Cîntul lui Roles*, al cărui discurs te duce cu gîndul la marii noștri cronicari, *Așteptîndu-l pe Corban* este un text cu o scriitură modernă, amintind de celebrul experiment al lui Joyce din ultimul episod al lui *Ulise* /Penelopa/, constituind un monolog interior al lui Molly Bloom pe mai puțin de 56 de pagini, în așteptarea lui Leopard. Joyce a preluat acest monolog de la francezul Eduard Dujardin și, după apariția lui *Ulise* în 1921, procedeul a fost utilizat de numeroși prozatori celebri - să ne gîndim doar la Faulkner - cu scopul obținerii unor

efecte stilistice de excepţie.

Firește, aceste monologuri nu au nevoie de scenarii, *povestea* lipsind şi în cazul prozei lui Ivănescu; Corban pleacă şi urmează *aşteptarea* (motiv atît de frecvent în literatura secolului nostru/), zadarnică din start, „căci el, orice s-ar întîmpla, nu se va mai întoarce". Pe acest sentiment de autoamăgire îşi construieşte autorul discursul şi teribil de interesantă mi se pare evoluţia paralelă a sentimentelor şi gîndurilor protagonistei. Textul debutează cu „da", exact cuvîntul cu care se termină monologul lui Molly Bloom - să nu-mi spuneţi că e o coincidenţă! - şi se termină cu „nu". Cu orgoliul rănit, roasă de gelozie, eroina mărturiseşte durerea pricinuită de destăinuirile lui Corban despre *cealaltă,* „tîrfa aia cu sînge albastru, urîtă de se blochează uşile în urma ei", ea fiind astfel redusă la rolul de confidentă de cel care l-a ucis şi pe tatăl ei.

Dincolo de stilul incomod şi şocant, adresîndu-se în acelaşi timp imaginaţiei şi inteligenţei (de ex.: „în seara aceea mirosind a ciorapi uzi"; „i-am cedat în gangul ăla, ca o grindă obosită i-am cedat"; „doar femeie sînt, nu steag-lup să hîrîi la cerere"; „chiar dacă am ţîţe şi-n faţă şi-n spate şi uneori, dimineaţa, aud cum creşte larba" etc.), ideile vehiculate sînt caracteristice unui reprezentant al *celor care nu.*

Iată, de exemplu, un model posibil şi inedit de filozofie nihilistă: „nu încetăm niciodată a ne iniţia şi nu învăţăm în veci nimic, pe bune, doar uităm, uităm, uităm mereu"... „chiar dacă-i un soi de risipire perpetuă, mai uiţi un pic, mai mori un pic"... „ca să nu mai vorbim de fărîmele împrăştiate pe drum clipă de clipă, fărîme din tine închise-ntr-o fotografie, sleite pe-o pagină"... Deosebit de şocantă - pentru mine, cel puţin - este şi imaginea lui Dumnezeu, „rău şi pervers", care a creat viaţa şi omul masturbîndu-se, lumea fiind un bîlci „în care singurul lucru adevărat şi cu sens se dovedeşte a fi moartea".

Din păcate, am întîlnit şi la alţi tineri această înverşunare ilogică împotriva Divinităţii, Dumnezeu nu numai că e negat, dar e terfelit, spurcat, mînjit, numit hoit, curvar ş.a.m.d., aspecte care i-ar deranja chiar şi pe cei care se consideră atei convinşi. Imediat după experienţa cu *Motocentaurii...,* Ivănescu va renunţa şi el la aceste atitudini, şi un exemplu ar fi *Scările ucid păsările,* unde unul din motivele pentru care Manole este pedepsit e faptul că şi-a imaginat că ar putea urca mai sus decît *Maestrul*.

În *Aşteptîndu-l pe Corban* nu este scutit nici statul „care te vrea prost, prost, prost, altfel nu-i slujeşti la nimic, dimpotrivă chiar, iar dacă trăieşti încă, înseamnă că ai făcut ceea ce ţi s-a cerut, dacă nu crezi uită-te în oglindă şi-ai să te convingi..." etc.

Piesa este deci, dincolo de puţina *poveste* pe care o conţine, un dublu manifest al unui reprezentant al *celor care nu:* cel al stilistului, respectiv al nonconformistului Ivănescu; aluziv, aceşti *cei care nu* fiind definiţi chiar în text sub masca Tinerilor Dawos care fac pe prorocii şi trăiesc precum dacii „mai degrabă din *teribilism* (s.n.) decît din convingere".

În *Baba oarba pe acoperişul lumii* - ultimul experiment stilistic al lui Dănuţ Ivănescu din *Motocentaurii...* - rolurile sînt inversate în comparaţie cu textul comentat anterior: un bărbat cărula i se fură femeia pleacă s-o caute, autorul, cum remarca şi Cătălin Badea Gheracostea într-o interesantă analiză a structurilor narative a antologiei, „îşi imaginează o lume care îşi imaginează". Concludente sînt şi aici, pentru orientarea stilistică a *celor care nu,* numeroasele performanţe stilistice ale lui Ivănescu şi, ca să nu abuzez, amintesc doar cîteva comparaţii: „mă simt precum o sculă cu prezervativul pe cap"; „ochii i se dilată ca după o overdoză"; „i se zăreşte limba ca un clitoris obosit"; „îmi urcă rîsul în gît ca o vomă" etc., comparaţii care-mi amintesc de primele douăzeci de rînduri din *Ragnarök.*

Din păcate, rupte din contexul ucroniei, aceste proze ale lui Ivănescu - cu excepţia, poate, a *Cîntului lui Roles* - devin simple exerciţii de stil, menite să deruteze. Le consider interesante,

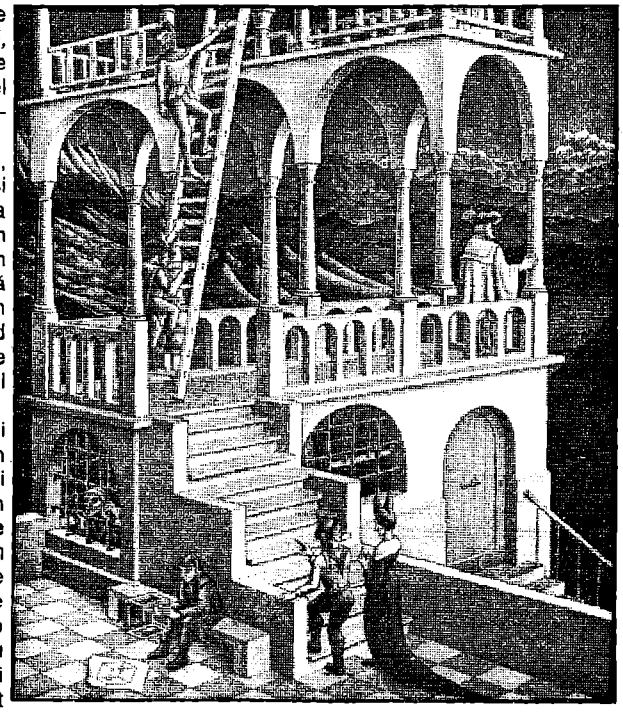

însă un autentic scriitor nu se poate opri aici. În *Motocentaurii...* Ivănescu ne propune deci cîteva experimente. Şi, în mod firesc, pasul următor ar trebui să se constituie într-un divorţ şi o regăsire. Ar trebui să fie pasul spre marea literatură. Şi pe care Ivănescu n-a întîrziat să-l facă. Mai întîi în *Scările ucid păsările,* ca apoi, în *Sfîntul Grigorie Ciungul,* să dea adevărata măsură a talentului său.

În *Scările ucid păsările,* Manole, artistul, imitînd creaţia lumii, dă naştere unui microunivers. Fiind un prototip dar, în acelaşi timp, şi un arhetip, se raportează în permanenţă la *Maestrul* său, Creatorul, petrecîndu-şi noaptea, după fiecare biserică, pe acoperiş, „peste toţi şi sub EL", în ciuda spuselor lui Belizarie că „Dumnezeu e înăuntru, nu-l mai căuta ca idiotul pe lîngă tine".

Manole e conştient că pentru a crea, trebuie să jertfeşti şi să te jertfeşti, iar sacrificiul Anei - a iubirii, în fond - nu-i mai apasă conştiinţa, fiind orbit de ambiţia lui de a înălţa o sută de biserici. În vis - din nou visul! - întrezăreşte umbra a două cruci alunecînd pe suprafaţa mării (protagonistul din *Baba oarba...* îşi găseşte moartea deschizîndu-şi braţele şi plonjînd în gol ca o *cruce vie)* şi Manole îl recunoaşte pe Maestru şi se recunoaşte în discipolul care, ameţit de senzaţia zborului, se înalţă tot mai sus, urmînd inevitabil prăbuşirea. În zori, rămas captiv pe acoperiş, îşi meştereşte aripi din şindrilă şi, rupîndu-şi un picior, aterizează cu bine. Fără a ţine cont de avertismentul din vis, după trei ani mai termină o biserică în Moldova şi pentru că „nu mai avea altceva de sacrificat decît propriul trup", rămîne fără mîna stîngă. La o altă biserică, în Serbia, îşi lasă şi mîna dreaptă, istoria cu zborul de pe acoperiş repetîndu-se, ca apoi, la Kiev, răsăritul soarelui să-l găsească de data asta cu o pereche de aripi „cum numai îngerii poartă". Însă Manole se prăbuşeşte sub greutatea lor, propriile-i unelte însîngerîndu-i fruntea. Şi, deşi cu aripi adevărate acum, e nevoie să coboare pe scară, însă, orbit de propriul sînge şi uitînd că nu mai are mîini, se încurcă în aripi şi îşi frînge gîtul.

Paradoxal, nu scările l-au pierdut pe Manole, el fiind rănit de propriile lui unelte şi ucis de propriile lui aripi. A fost oare o pedeapsă pentru că a vrut prea mult? Pentru că a îndrăznit să se întreacă cu *Maestrul?* Semnificaţiile sînt multiple şi profunde - să ne gîndim şi la motto-ul povestirii din Nichita - iar stilul inteligent, subtil, amintind de cel folosit şi de Sorescu în piesele sale filozofice. „Dizertaţia despre esenţe" a lui Manole ne aduce la unele pasaje din monologul lui Iona, la reflecţiile paracliserului sau la tatăl Irinei, moşul care, în *Matca,* îşi *trăieşte* lucid moartea. Aceeaşi resemnare, acelaşi spirit ironic, lucid şi plin de înţelepciune.

Iată că scrisul nu distruge creativitatea mitică, ar fi de părere Mircea Eliade, literatura asumîndu-şi funcţiile mitului care, la rîndul lui, operează o înnobilare a omului, funcţia lui fiind de a releva modele şi de a oferi astfel o semnificaţie nouă atît lumii cît şi existenţei. Manole a urcat prea sus, aşa cum Santiago, dintr-o celebră nuvelă de-a lui Hemingway, a avut curajul să iasă prea departe în larg...

Cu această poveste, Dănuţ Ivănescu se dezice oarecum de experimentul *Motocentaurii...* şi încetează să mai fie doar un scriitor de SF, făcînd pasul decisiv spre mitologic. Tentaţia marii literaturi e prea evidentă. Iar cu *Sfîntul Grigorie Ciungul* pariul e cîştigat.

Firește, ar mai exista şi o serie de imperfecţiuni. Pentru că şi această povestire este doar o treaptă: cea dintîi. Este însă şi un Mare Început şi să ne amintim că, pînă a scris *O sută de ani de singurătate,* timp de douăzeci de ani Marquez a lucrat pe brînci, dăruind literaturii universale poate cele mai frumoase povestiri care s-au scris vreodată.

De ce-l asociez pe Dănuţ Ivănescu cu scriitorul sudamerican?

Citiţi cu ochii minţii şi cu ochii sufletului *Sfîntul Grigorie Ciungul* şi veţi înţelege. Această lucrare poate fi doar prima dintr-o întreagă serie care, în timp şi prin trudă, vor închega adevăratul univers literar al lui Dănuţ, o mitologie de care avem nevoie, implicînd în acelaşi timp şi o revigorare a literaturii noastre. Dar asta numai dacă el, aidoma lui Manole, va şti să plătească *preţul.* Şi astfel, povestea lui Manole, cel ucis de propriile sale aripi, va deveni povestea lui Ivănescu, condamnat şi el, de propriul său talent, să tindă tot mai sus, acceptînd chiar riscul prăbuşirii. E ca o regăsire, o întoarcere spre spaţiul cultural şi spiritual românesc, o întoarcere către sine, dacă vreţi, după coşmarul teribilist al *Motocentaurilor...*

Iată pentru ce am îndrăznit să afirm, la începutul acestei *încercări,* că literatura SF ar putea deveni o pepinieră pentru marea literatură; talentul nepereche al lui Dănuţ Ivănescu din *Sfîntul Grigorie Ciungul* este o dovadă în acest sens.

SFÎNTUL Grigorie Ciungul

Premiul NEMIRA 1995
Dănuț IVĂNESCU

Motto:
„Despre tătari"

Despre tătari, ultima molimă care călca în copitele cailor Europa, sătenii din Blandiana nu reușiseră să afle, prin intermediul lui Arpad cel Trîndav, fost călău la curtea polonă, decît patru lucruri: că pădurile și orașele le stîrneau o inexplicabilă și mistică febră, că se dădeau în vînt după muieri, că erau piromani din naștere și că-i obseda năstrușnica idee de a vizita Parisul, pe vremea aceea o adunătură de cocioabe doar cu puțin mai arătoasă decît Hîrșova. Din fericire pentru Ludovic cel Sfînt și preacreștinii săi supuși, marele han Ogodai se hotărî să moară la vreme, astfel încît oastea lui Batu prinse a se scurge din pusta ungurească, prin sudul Dunării, spre stepele din care-i mînase Cel de Sus într-o clipă de mînie. Iar în acea zorită retragere, o ceată destul de firavă, de nici o mie de călăreți, se rătăci pe valea Timokului.

Sătenii își adunară femeile, copiii și vitele, ascunseră tot ce putea fi mîncat, îngropară clopotul făurit de însuși meșterul Dolfin, puseră foc caselor, ca să nu se mai ostenească oaspeții, și se ascunseră în Codrul Mucenicilor, așteptînd în tihnă trecerea urgiei.

Cînd dădură cu ochii de satul încă fumegînd, tătarii crezură mai întîi că vreo altă ceată fusese mai iute decît ei, apoi, lămurindu-se, li se urcă sîngele la cap. Nu se așteptaseră la atîta lipsă de ospitalitate din partea unui popor cu o civilizație străveche, recunoscută chiar și de îngîmfații de greci. Practici însă din fire, ca toți migratorii, nu păstrară mult timp ranchiună pentru un lucru pe care oricum nu-l mai puteau schimba. Înșfăcară așadar puținul rămas prin ogrăzi — cîteva găini besmetice, o oaie capie, doi porci bolnavi de trichinoză, lăsați la îndemîna lor din răutate, și patru butoaie cu fetească din 1208, cel mai prost an al secolului — pentru că, deh, Altaiu-i tare departe, săpară, fără succes însă, după clopot, acoperiră pereții bisericii cu inscripții nerușinate, iscusit caligrafiate cu runele învățate de la varegi, mai aprinseră o dată satul, ca să nu submineze tradiția printr-un precedent periculos și plecară chiuindu-și năduful.

După o săptămînă, țăranii se întoarseră pe la casele lor sau mai precis pe la ce mai rămăsese din ele. Nu păstrară nici ei ranchiună, cam din același motiv. Așezați la răscruce de drumuri, se deprinseseră de mult cu oaspeții: lunea ungurii, marțea sîrbii, miercurea cumanii, joia bizantinii, vinerea pecenegii, sîmbăta soldații lui Ioan Asan și tot așa. Ce-i drept tătarii năvăliseră peste rînd, ceea ce nu prea se face, dar cui nu i se-ntîmplă să greșească?

Singură Aspra procedă, ca să zic așa, în contratimp cu ceilalți: în vreme ce tătarii își făcură de cap în Blandiana, ea rămase în bordeiul de la marginea satului, printre miniaturile aduse tocmai de la poalele Araratului, iar cînd țăranii se întoarseră, ea luă drumul pădurii, nevăzută și neauzită. Și nici nu era de mirare, de vreme ce nu se născuse prin partea locului, ci venise cu ani în urmă, copilă încă, tocmai din Armenia. Avea deci o altă percepție a realului, lucru care va marca într-un mod aparte destinul ei și pe-al lui Grigorie. Dumnezeu știe ce taine ale vieții a pătruns în acele zile de restriște, încît patru ani și două năvăliri n-a mai coborît în vale.

În primăvara lui 1245, atît de toridă și de secetoasă încît de atunci melcii dispărură pentru totdeauna din acel ținut, poposi lîngă sat, într-o furtună de țipete și culori, o șatră de țigani. Doar două săptămîni zăboviră, dar îndeajuns pentru ca țăranii să învețe că sub înfoiatele fuste ale balaoacheșelor își puteau pierde urma neînchipuit de multe lucruri, de la tingiri de aramă și amnare pînă la purcei de lapte, iar rufele se uscau în preajma lor atît de amarnic, încît se înălțau la cer de la sine, ca păsările. Ba mai mult, cailor, răbdători și supuși pînă deunăzi, le crescură peste noapte aripi. Pe mă-sa și pe copii se jură Arslan că văzuse cu ochii săi patru armăsari luîndu-și zborul spre lună, mînați cu harapnice de foc de o ceată de iele. Și tot Arslan vîndu cantități impresionante de supozitoare contra mătreții, rețete de licori pentru întors bărbații acasă și cuburi cu fețe colorate, care se roteau miraculos în toate părțile, vindecînd copiii de bîlbîială.

Și poate că lucrurile s-ar fi sfîrșit cu bine, lăsînd în urmă doar amintirea luminoasă a unui tîrg prelungit, dacă de ziua sfinților Constantin și Elena un țigan firav la trup, dar iute la mînă, nu l-ar fi înjunghiat pe Ioan al Gladului. Bărbații adunați seara la priveghi se sfătuiră îndelung și hotărîră în cele din urmă ca a doua zi să alunge șatra, chiar dacă o asemenea faptă ar fi dus la o încăierare. Zis și făcut. Dis-de-dimineață fiecare sătean care purta ițari înșfăcă, nu înainte de a-și face semnul crucii, cîte-un obiect bun de ciomăgit și porni spre tăpșanul de la marginea satului. Nu mică le fu însă mirarea descoperind, în lumina încă timidă strecurată printre crestele munților, doar bețele rîsipite ale corturilor și vetrele aproape stinse. Taina le-o desluși oarecum, în multe și încîlcite cuvinte, Dobromir Hristos, pierit de bucurie că i se ivise în sfîrșit prilejul de a fi ascultat de cineva. Ocolit de somn, ca în toate nopțile cu lună plină, ieșise afară, în ogradă, să bea apă și să ia o gură de aer proaspăt. Și tocmai cînd sorbea cu înghițituri mari, zărise peste coada ulciorului o arătare albă, vaporoasă, zburînd dinspre păduri înspre șatră.

După cîteva clipe de chibzuială, curiozitatea se dovedise mai puternică decît teama și, strîngînd în pumn jungherul pe care însuși împăratul Isac al II-lea i-l dăruise în tinerețe, se apropiase tiptil de corturi, repetîndu-și într-una că trebuia să fie vorba de vreun alt vicleșug de-al țiganilor.

— Levitație-i zice, îl întrerupse Dionisie, negustor de lînă atît de umblat prin lume, încît oasele i se așezaseră alandala în trup, schimbîndu-și locul între ele și pocindu-se astfel încît singurul lucru pe care-l mai putea face era să meargă.

Dobromir păru că n-a auzit întreruperea, continuînd netulburat să înnoade cuvinte cu o expresie pierdută, de parc-o văzuse pe fecioara Maria scăldîndu-se în rîu.

Peste vale se lăsase o liniște mai de nepătruns decît bezna. Pînă și păsările își țineau răsuflarea, iar frunzele copacilor își încetaseră foșnetul. Nimic nu tulbura firea, încremenită în așteptare. Dobromir nu prea ar fi vrut să se întoarcă în bordeiul în care doar singurătatea îl aștepta, așa că scotocise perseverent cu privirea, o dată și încă o dată, prin tabăra țiganilor. Zadarnic însă. Și tocmai cînd se hotărîse să plece, convins că nu fusese decît o nălucire pricinuită de insomnie, auzise șoapte dinspre cortul bulibașei. Cuvintele nu reușise însă să le deslușească, de parcă cei care șușoteau le rosteau invers. Apoi începuseră gemetele. Se furișase mai aproape, călăuzit de zgomote, pînă zărise, printre crengile țepoase de scorombar, o muiere și-un bărbat muncindu-se de zor, goi puști, pe-un braț de fîn. El mai negru decît catranul, de abia-abia îl deslușeai în beznă, ea albă, strălucitoare, răspîndind o lumină care venea parcă din interior, iscată de un foc lăuntric.

Dobromir, văduv de ani buni și ajuns la vîrsta amintirilor, holbase ochii și-și ținuse răsuflarea. Dacă nu mai avea parte de muiere, măcar cu privitul să se-aleagă. Și avusese ce vedea, căci perechea, cuprinsă de fierbințeala lunii pline, se iubise în chipuri și cu o sălbăticie pe care bătrînul nici măcar nu și le imaginase vreodată. Doar teama de a nu-i tulbura îi oprise mîna dreaptă, pornită să schițeze semnul crucii, iar recunoscînd în femeia care-și întorsese chipul spre el, fără să-l vadă, pe Aspra, degetele-i încremeniseră în dreptul frunții

și așa încremenite rămaseră pentru mulți ani de atunci încolo.

— Drept la mine s-a uitat și a zîmbit a rîde, îndrugă Dobromir. Frumoasă. Doamne iartă-mă, ca o icoană. Lat să cad și să mă-nghită pămîntul de mint!

Mai departe nu-și aducea aminte ce se-ntîmplase, decît că spre dimineață, înainte de mijirea zorilor, țiganii își strînseseră în grabă tabăra și plecaseră spre vest, în frunte cu Aspra, călare, goală așa cum venise pe lume.

Vara se scurse, ca toate anotimpurile din Blandiana, pe negîndite, de parcă toamna, nerăbdătoare, ar fi mînat-o din urmă. Dobromir Hristos aproape că uită întîmplarea, ca pe atîtea

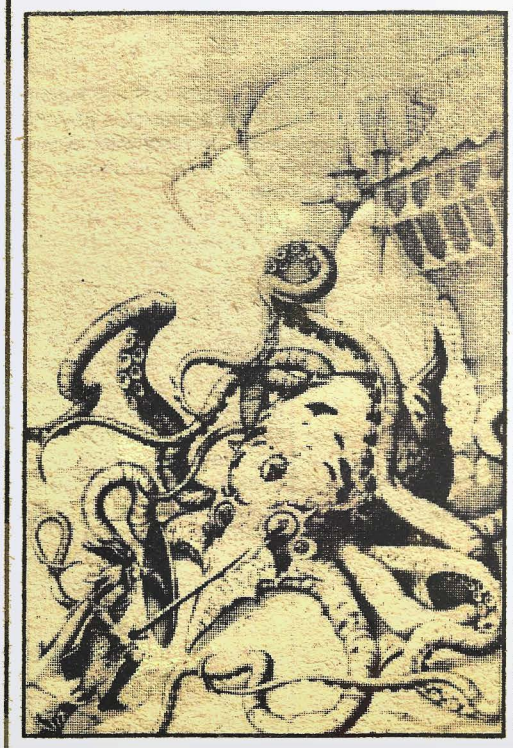

altele din ultimii douăzeci de ani, cînd timpul se oprise pentru el, adăstînd într-un prezent continuu, rareori tulburat de viața satului. Doar mîna încremenită în dreptul frunții îi mai amintea de noaptea aceea.

La cîteva zile după sfînta Marie mică, bătrînul înhămă la căruță mîrțoaga beteagă de-un ochi și atît de bătrînă încît nu-și mai știa nici numele și plecă în pădure după lemne. Deslușise în săptămîna aceea, după mersul furnicilor, culoarea tristeții fetelor nemăritate și alte semne numai de el știute, că iarna urma să fie încăpățînată și posesivă.

Se întoarse spre seară, cu căruța încărcată de bușteni și cu o jivină zvîrcolindu-se în sarică. De-abia a doua zi află satul, din gura Anei lui Veniamin, că Dobromir Hristos adusese din pădure un pricolici cu cap de om și trup de lup. Pricoliciul nu era de fapt altceva decît un țînc de patru-cinci ani, sălbatic ca un pui de rîs, cu pletele atîrnîndu-i în șuvițe încîlcite și coatele și genunchii bătuciți, ca talpa de opincă. Mai auziseră sătenii de prunci crescuți de jivine, ba chiar de doi gemeni, fiii lupoaicei, care ajunseseră împărați, dar n-avea nimeni cunoștință să se fi pierdut vreun copil din Blandiana în ultimii ani.

De cînd se-ntorsese Caraman din Țara Harapilor cu sirena pe care-o ținea într-un butoi de varză, nu mai cunoscuse satul atîta vînzoleală. O săptămînă întreagă se tot perindară muierile prin preajma casei lui Dobromir, doar-doar or zări și ele pricoliciul, dar moșneagul, arțăgos și parcă întinerit, le ținu departe cu sudălmi în patru limbi, iar pe cele mai îndrăznețe chiar cu surcele aruncate cu mîna sănătoasă, așa că se văzură nevoite în cele din urmă să-și amîne domolirea curiozității.

Pînă la Moșii de Sîn Petru, bătrînul reuși să-l deprindă pe copil să umble ca oamenii, să mănînce cu lingura și să se ducă în fundul grădinii. Să vorbească nu izbuti însă să-l învețe și nici să-și înmoaie privirea cu care-i înspăimînta pe țînci de cele cîteva ori cînd îndrăzni să tulbure praful uliței. După mulți ani avea să-și dea seama Dobromir că flăcăul n-avea nici un beteșug, nici la limbă, nici la cap, ci că pur și simplu rostul graiului îi era străin. În ceea ce privește sălbăticia și frica de oameni, pieiră ca prin farmec cînd părintele Vladimir îi împărtășî taina botezului într-o duminică prăfuită și mîncată de carii ca lada de zestre a mătușii Crista.

Grigorie îi puse bătrînul numele, după bunicul său, despre care nu-și mai amintea decît că avea o căciulă făcută dintr-o oaie întreagă și că-i spunea povești cu Baba Dochia și cu Dragobete. În schimb, o dată cu strecurarea acelui suflet în casa lui pustie de atîta amar de ani, Dobromir își recăpătă trecutul. Întîmplări de mult uitate, rătăcite prin cine știe ce cotloane, ieșiră la suprafață ca uleiul, îmboldindu-i să le dea drumul în lume. Așa că prinse a-i povesti lui Grigorie, în fiecare seară, la lumina opaițului, călătoriile lui din tinerețe și locurile pe care le văzuse. Astfel află băiatul, ascultînd încruntat din colțul cel mai întunecat al odăii, despre mulțimea corăbiilor ancorate la Ragusa, despre podurile fără număr ale Pestei, despre canalele mirosind a alge putrede ale Veneției și despre cucerirea Constantinopolelui de către marchizul Bonifaciu. La cea din urmă întîmplare revenea mereu bătrînul, căci se aflase acolo cînd cruciații, stîrniți de clevetirile venețienilor, pătrunseseră în Oraș. Îi vedea încă pe cavaleri, cu fețele și armurile stropite de sînge, ucigînd pe oricine întîlneau în cale, fie el bărbat, femeie sau copil, ocupînd palatele, spălîndu-se apoi, îmbrăcîndu-se în rase curate și jelind în genunchi, pe pavajul străzilor, moartea lui Isus.

Iar anii se scurseră, fără ca Dobromir să bage de seamă, scufundat cum era în amintirile lui, tot mai numeroase și mai bogate în amănunte cu fiecare zi trecută, amintiri care dobîndeau treptat aură de legendă, înstrăinîndu-se de el, căpătînd parcă viață proprie. Pînă-ntr-o seară cînd, smulgîndu-se pentru o clipă din vîrtejul luptei de pe zidurile Constantinopolelui — căci dacă la început asistase doar la bătălie, cu timpul devenise unul dintre cei mai viteji apărători ai orașului — observă că Grigorie nu-l asculta, pentru că nu se mai afla la locul său. Plecase dimineață, ca de-atîtea alte ori, cu oile la păscut, și nu se mai întorsese. Trezindu-i pe vecini și iscodindu-le copiii, află că băiatul privise gînditor rîul săptămîni întregi, iar în acea zi împinsese în apă,

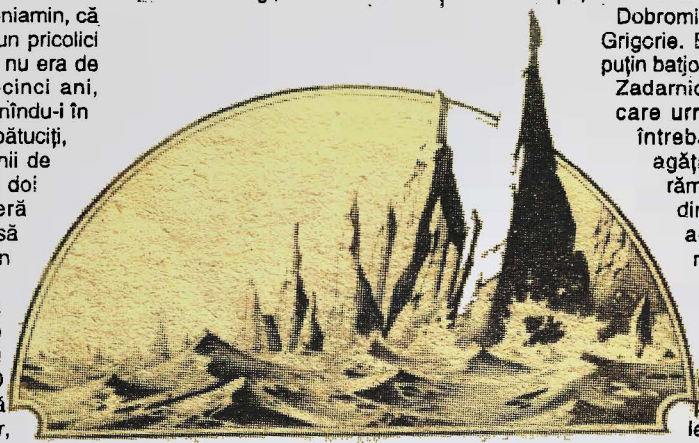

cu gesturile lui molcome, hotărîte, barca unui pescar, lăsîndu-se dus la vale de curent.

Se întoarse în Blandiana după șase luni, cînd Dobromir își luase deja gîndul de la el, ars de soare și vînturi și cu o cută între sprîncene, săpată parcă de bardă. Intră fără un cuvînt în bordei și se așeză în colțul lui, așteptînd poveștile. Cînd bătrînul, străbătut de emoții de care nu se mai credea în stare, îi întrebă pe unde umblase, Grigorie scotoci prin desagă — mișcările îi deveniseră și mai calculate, urmărind parcă eficiența maximă — și risipi pe pămîntul bătătorit o duzină de midii, mirosind încă a depărtări sărate.

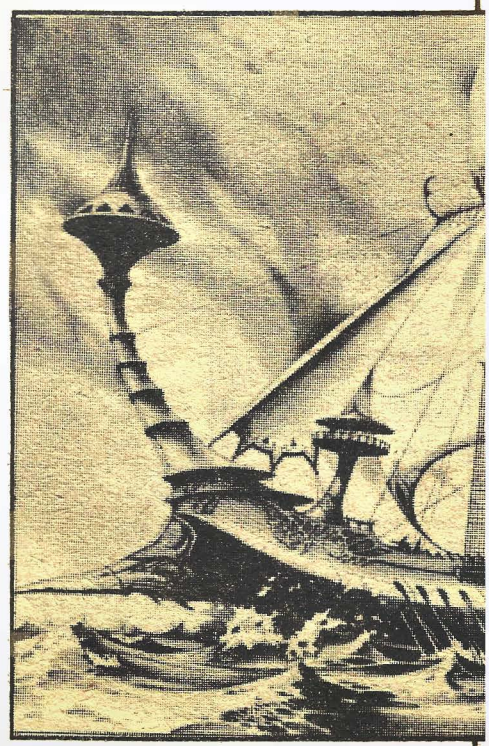

Serile își reluară cursul, ca și cum niciodată nu s-ar fi întrerupt. Doar că îndelungata tăcere, prea îndelungată poate, încîlcise memoria bătrînului și în poveștile lui își făcură loc noi personaje și locuri, răsărite Dumnezeu știe de unde. Astfel păși Drobromir în Tenochtitlan, la dreapta lui Cortez, plînse moartea lui Mihai pe Cîmpia Turzii, scăpă ca prin minune de ghilotină pe zece thermidor, își scuipă plămînii într-un spital de pe valea Meusei, participă la dărîmarea zidului Berlinului, vînă șobolani printre ruinele Sofiei și votă la Atlanta primul președinte negru al Confederației Sud.

— Astea încă nu s-au petrecut! Nu încîlci căile Domnului!

Dobromir tresări și iscodi cu privirea colțul lui Grigorie. Băiatul îl privea zîmbind strîmb, parcă puțin batjocoritor.

Zadarnic îi întinse bătrînul capcane în zilele care urmară, zadarnic aruncă pe negîndite întrebări, zadarnic lăsă fraze neterminate agățate în întunericul bordeiului. Grigorie rămase mut ca și pînă atunci, încît în cele din urmă Dobromir își zise că în seara aceea îl înșelase auzul. În schimb memoria i se descîlci dintr-o dată și reveni la vechile povești despre Ragusa și Constantinopol. Celelalte pieiră fără urme, încît nici nu-și mai aminti vreodată de ele. În plus rămase cu obiceiul de a se exprima eliptic, de parcă nu i-ar fi ajuns cuvintele pe care le cunoștea, și neputînd inventa altele, capabile să-i exprime mai exact

gîndurile, ar fi lăsat spații goale.

După trei ani, într-o seară năclăită de rarele picături de sudoare ale cerului, cînd Grigorie descria arderea pe rug la Milano a trei vrăjitoare, dintre care una avea doar patru ani, auzi din nou vocea.

— Nu există vrăjitoare. Nici lumea asta nu există. Decît Dumnezeu.

Bătrînul tocmai se ridicase să stingă opaițul. Nici nu tresări. Nu în urechi îi răsuna vocea, ci undeva, în spatele frunții.

— Da, Dumnezeul! răspunse după cîteva clipe, fără să se întoarcă, și stinse flacăra între degetele tremurînde.

Veni apoi acel Paști al anului 1261, care marcă sfîrșitul vieții lui Grigorie în Blandiana. Întorcîndu-se de la biserică muncit de gînduri despre Înviere, Dobromir îl găsi pe flăcău, aproape bărbat de-acum, cu tuleie mijite deasupra buzei de sus, primenit cu hainele de sărbătoare și cu o boccea aruncată pe umăr.

— Constantinopole! Mă așteaptă! zise el, fără să-și miște buzele.

Dobromir știu că nu-i putea schimba hotărîrea, așa cum știuse tot timpul, încă din acea zi în care-l găsise în pădure, că băiatul nu-i aparținea și că va veni vremea să-i înapoieze.

— Dal îi răspunse într-un tîrziu, doar pentru a sfărîma tăcerea așternută între ei.

Îl petrecu apoi cu privirea pe cărarea presărată cu bănuți mișcători de lumină pînă cînd se pierdu în desișul pădurii, spre apus. În acea clipă, mîna dreaptă, de atîția ani încremenită la frunte, îi căzu pe lîngă trup, eliberată. Apucă furca și se îndreptă spre grajd.

Cam atît știm despre prima parte a vieții lui Grigorie, petrecută între vlahii de la sudul Dunării. Două sînt sursele și amîndouă pot fi bănuite de subiectivism, deoarece consemnează un singur punct de vedere, pe cel al localnicilor. Una este celebra „Cronică de la Blandiana", descoperită în 1995 în Biblioteca Academiei Comunității Est-Europene. Autorul, rămas necunoscut pînă astăzi, acordă formei o netă preeminență asupra fondului, remarcîndu-se mai degrabă prin pedanteria expresiei decît prin exactitatea datelor. Faptul că relatările cuprinse în carte, acoperind perioada dintre 1218 și 1267, se bazează exclusiv pe experiența personală, nu poate nici el să ne convingă de rigurozitatea expunerii, deși la un moment dat se precizează „nu simțămintele sau fantasia îndrumatu-m-au să scriu, ci iubirea de adevăr". Mai mult chiar, istorisirea despre Grigorie nici nu face parte din cronica propriu-zisă, ci constituie o anexă, singura de altfel.

A doua sursă este „Grigoriada" lui Ubertinus Nestor, scrisă probabil între 1346 și 1351. Întîmplările relatate în prima parte a cărții se bazează, după spusele diaconului, chiar pe mărturia lui Dobromir Hristos, pe care autorul l-a cunoscut personal. Un simplu calcul ne relevă faptul că bătrînul trebuie să fi trecut atunci de venerabila vîrstă de 150 de ani, fapt confirmat de altfel și de alte surse.

Dar să continuăm povestea vieții lui Grigorie, așa cum o întîlnim în aceeași „Grigoriadă".

Cerșind și muncind cu ziua, tînărul ajunse în miezul verii la Veneția. Nu-i trezi interesul nici canalele, nici gondolele grațios arcuite, nici măcar Palatul Dogilor. Le cunoștea din poveștile bătrînului, care i le descrisese cu atîta limpezime, încît îl stăpînea senzația că le văzuse de nenumărate ori înainte. De altfel, nu zăbovi în orașul lagunei, în fond o simplă etapă în călătoria sa, decît pînă cînd i se ivi prilejul să se angajeze ca vîslaș pe parandoria unui oarecare Girolamo Soligo, negustor de sare și țesături din bumbac în aparență, traficant de săbii de Damasc în fapt. În primele zile drumul pe mare se scurse fără evenimente demne de remarcat. Marea era liniștită, iar vîntul de la miazănoapte îi ajută să iasă repede din Adriatica. În Insulele Ciclade îi aștepta însă o surpriză. Tocmai se avîntaseră cu toate pînzele întinse într-o strîmtoare, cînd dintr-un golf, ascuns pînă atunci privirii, țîșniră mai mult de zece fustae (Phrantzes, în „Chronicon-ul" său, vorbește chiar de 80 de nave), cu intenția evidentă de a-i aborda. Rapide, ușoare și cu vînt din spate, în scurt timp se apropiară suficient ca Grigorie să distingă veșmintele arabe și turbanele marinarilor. Pînă să manevreze creștinii parandoria, mult mai greoaie decît navele piraților, astfel încît să se lase în voia vîntului, care oricum ar fi întîrziat doar o vreme abordajul, primele săgeți loviră deja pavezele laterale ale venețienilor. Se vedeau clar arabii pregătindu-și rîngile de fier și cîrligele, pentru că nu puteau face altceva decît să încerce să se urce la bordul parandoriei sau să-i dea foc la carenă. De pe puntea, pupa și prora mult mai înalte și de pe gabii, creștinii începură să-și reverse săgețile și sulițele asupra vaselor dușmane. Timp de două ceasuri reușiră să-i țină la distanță pe pirați. Dar tocmai cînd se părea că nu vor mai izbuti multă vreme să-i respingă, vîntul încetă brusc, de parcă cineva i-ar fi trîntit ușa în nas, și pînzele începură să atîrne, lenețe, de catarge.

Vîslașii creștini prinseră puteri și măriră ritmul, manevrînd și pătrunzînd vijelios în strîmtoare. Fustaele, care se bazau în primul rînd pe pînze, rămaseră repede în urmă, renunțînd la urmărire și retrăgîndu-se spre golf, în așteptarea altei victime, mai puțin norocoase. Numai că n-avea să fie așa. Ajunse în apropierea țărmului, începură să explodeze, una cîte una, din senin. În mai puțin de o jumătate de oră nici urmă nu mai rămase din ele. Creștinii își lăsaseră vîslele și priveau uimiți minunea, căci numai o minune putea fi. Cînd ultima fustae luă drumul adîncurilor, izbucniră uralele. Grigorie, care pînă atunci se rugase în genunchi, se ridică în picioare cu gesturi istovite și se duse spre salteaua lui, fără măcar să privească înapoi. Ibn Gabinum, în „Despre sfinții creștini", spune că doar trei marinari arabi au reușit să scape atunci cu viață și să povestească cele întîmplate.

După două zile, parandoria pătrundea în Cornul de Aur. Grigorie își încasă soldа și intră în Constantinopole pe poarta Fanarului. Nu ne mai apare ca bizar faptul că nu dădu nici un fel de atenție orașului, deși străbătuse atîta cale tocmai ca să ajungă acolo. Repetă doar atitudinea pe care o avusese și în Veneția, deși în scara lui de valori cele două orașe ocupau poziții radical diferite. O explicație există totuși, iar Leon Prodromos în a sa „Historia" o demonstrează cît se poate de elocvent: punctul terminus al călătoriei lui Grigorie nu era Constaninopolele ci Biserica Înțelepciunii Divine, Sfînta Sofia. Traseul îl știa pe de rost, ca și în cazul orașului lagunei, din nenumăratele seri în care ascultase poveștile lui Dobromir Hristos. Îl putem reconstitui folosind lucrarea lui Charles Diehl, „Constantinopole", apărută în 1924, la Paris.

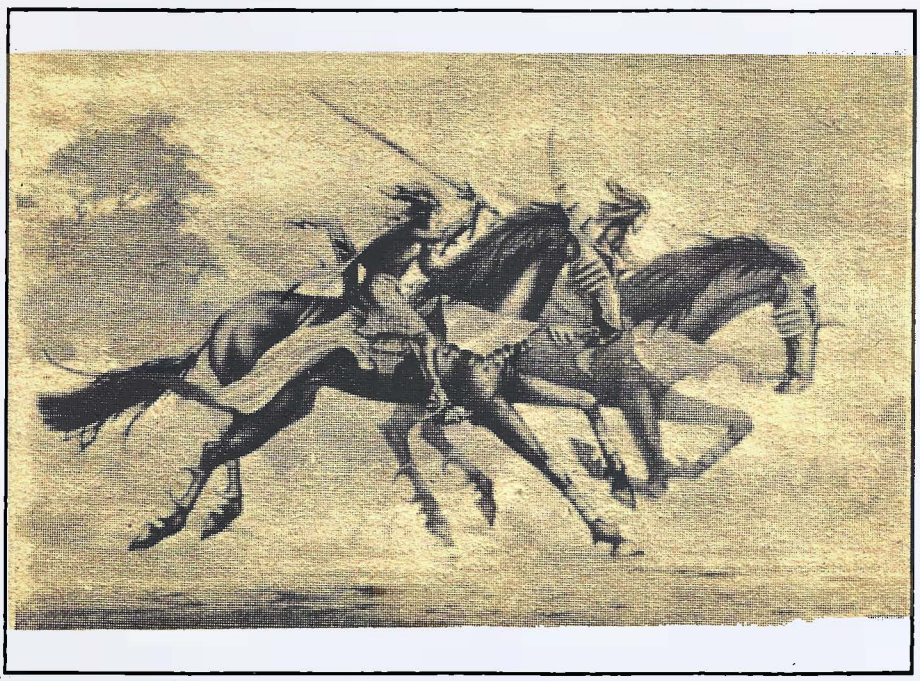

Tînărul lăsă deci în dreapta mai întîi Biserica Sfînta Maria Pammakaristos, apoi Sfîntul Ioan în Petra și ieși în strada Mese, pavată, largă, înțesată de prăvălii și locuințe fastuoase, fără ferestre vizibile, dominate de impunătoarea Catedrală a Sfinților Apostoli. Traversă Forul lui Theodoslus, după aceea pe cel al lui Constantin, cu statuia ctitorului, înaltă de 50 de metri, împungînd parcă cerul ca un deget, și ajunse în cele din urmă în Piața Augusteon. În dreapta se zăreau ruinele hipodromului, gata să se prăbușească, iar dincolo de ele vechiul palat imperial, sinistru, golaș, cu tabla de pe acoperiș smulsă de împăratul latin, care avea să fie ultimul. Cu siguranță că tot drumul n-a aruncat nici măcar o privire zecilor de zarafi, negustori și meșteșugari de toate neamurile, care-și aveau tarabele instalate sub portice. Cînd ajunse deci în Piața Augusteon, punga de la brîu, doldora de keratoni, era neatinsă.

Aici îi descoperi pe cerșetori, foarte numeroși de altfel, și organizați într-o corporație profesională, după cum ne-o spune și Hans-Wilhelm Haussig în „Storia e cultura di Bisanzio" (Milano, 1964). Își scoase punga și împărți monedele de aramă, dar nu la întîmplare, nu tuturor, ci numai acelora care îi cerură pomană în numele dragostei pentru iubirea cu care ne-a miluit Dumnezeu. Există deci unele puncte comune între Grigorie și Francisco de Assisi, lucru cît se poate de firesc dealtfel. Nu trebuie exagerat însă, așa cum face Ubertinus Nestor, numindu-l pe Grigorie „un franciscan oriental". Una dintre diferențele majore este aceea că Francisco a trăit și a murit chinuit de îndoieli și de suferințe fizice și morale, pe cînd Grigorie a știut tot timpul nu numai ce avea să i se întîmple, dar chiar și ce curs va lua istoria. O asemenea constatare schimbă semnificația atitudinii și a faptelor celui din urmă într-un mod atît de deosebit, încît nu îndrăznesc nici măcar să-l sugerez. Dacă pînă acum nu am găsit de cuviință că ar fi fost necesare astfel de nuanțări, pentru înțelegerea a ceea ce urmează ele sînt indispensabile.

Deci tocmai împărțea bani cerșetorilor, cînd în mulțimea pestriță din Piața Augusteon se iscă o

tulburare mai întîi uşoară, aproape insesizabilă, apoi tot mai puternică. Precum siajul unei nave care se apropie. Şi crescu pînă cînd dintr-odată, prin cărarea săpată de mulţime îşi făcu apariţia un puşti, alergînd din toate puterile. Din spatele lui se auzeau paşii urmăritorilor, apropiindu-se cu repeziciune, şi glasuri strigînd "Hoţul! Hoţul! Prindeţi hoţul!". Puştiul, ajuns şi el probabil de curînd în oraş, pentru că altfel i-ar fi cunoscut mai bine topografia, se trezi în situaţia de a nu mai avea unde să fugă. Evaluă situaţia dintr-o privire, cu spontaneitatea şi rapiditatea tinereţii. Văzu zidul înalt şi lung închizîndu-i drumul, pe Grigorie cu punga în mînă, cerşetorii înghiontindu-se la picioarele lui. Îl prinse atunci pe vlah de mîneca hainei şi începu să strige cît îl ţinea gura: "Hoţul! Hoţul!"

Cu greu poate fi explicată logic evoluţia ulterioară a faptelor. Există, ce-i drept, momente în care acţionăm într-un anume sens, de nejustificat chiar în faţa propriei raţiuni, de parcă altcineva ne-ar fi împins să le înfăptuim. Spunem atunci că ne-am gîndit şi nimeni nu ne acuză. Dar cînd acelaşi lucru se întîmplă cu mase mai mari sau mai mici de oameni, orice justificare apare drept caraghioasă. Este şi cazul întîmplării de faţă. Urmăritorii puştiului, care ştiau cu siguranţă după cine alergau, îl înşfăcară totuşi pe Grigorie. Se găsiră imediat şi martori gata să jure că-l văzuseră cu ochii lor pe vlah smulgînd punga din mîna marchizului Monferrato, ba chiar cîţiva cerşetori strigară în gura mare că Grigorie privise hăituit în toate părţile şi începuse să împartă banii doar atunci cînd îi auzise pe soldaţi apropiindu-se. Este drept că în „Rapporto del Superiore dei Franciscani", citat în „Cronica de Bologna", se enunţă ideea că puştiul ar fi făcut parte din corporaţia hoţilor, aflată în strînsă legătură cu cea a cerşetorilor, iar tovarăşii lui ar fi încercat în acest mod să-l scape de pedeapsă. Rapiditatea cu care au acţionat însă, ca şi convingerea neclintită a martorilor din clasa mijlocie şi lipsa oricărei ezitări din partea soldaţilor, sînt greu de explicat astfel.

Poate că, ajunşi aici, n-ar fi de prisos unele precizări privind justiţia şi împărţirea dreptăţii în Constantinopolul acelor vremuri. Nu trebuie uitată severitatea cu care era pedepsit furtul. Hoţul prins în flagrant delict trebuia să plătească cuadruplul valorii obiectelor furate. Dacă, pentru a fura dăduse foc casei, era ars de viu, iar dacă obiectul delictului îl constituia un cal al armatei, i se tăia mîna. În caz de recidivă, pe vinovat îl aştepta spînzurătoarea. De altfel, astfel de măsuri erau, de secole, practici curente şi nici abuzurile nu lipseau.

Avînd deci în vedere mulţimea şi vehemenţa martorilor, Grigorie fu pedepsit pe loc, fără judecată: i se tăie braţul drept. Unele surse mai precizează un fapt, imposibil de verificat, şi anume că în aceeaşi clipă securea lui Dobromir Hristos, care tocmai cioplea o grindă pentru bordeiul lui din Blandiana, şi-a schimbat în mod nefiresc traiectoria, retezîndu-i şi lui mîna.

În ceea ce priveşte comportamentul lui Grigorie, toţi contemporanii sînt întru totul de acord că nu s-a opus în nici un fel. Faptul că Fric, în „Fragmenta historicum graecorum", trece sub tăcere momentul executării pedepsei este absolut firesc, pentru că, să nu uităm, istoricul bizantin a urmărit

în toate scrierile sale să-şi demonstreze cu orice preţ presupunerile şi punctul de vedere, adaptînd de multe ori faptele şi interpretîndu-le astfel încît să-i slujească scopului său. Întîlnind însă aceeaşi tăcere şi la Ubertinus Nestor şi la ibn Gabinum, autori de incontestabilă rigoare, ajungem la concluzia că Grigorie a întîmpinat nedreptatea care i se făcea fără cel mai mic gest de revoltă.

Despre următoarea perioadă a vieţii lui, cea de-a treia pentru cei interesaţi de astfel de catalogări, tristă şi întunecată, ştim extrem de puţin. Se pare că, după pierderea mîinii, Grigorie şi-a amînat o vreme întîlnirea cu Înţelepciunea Divină, o amînare programată, ca să folosesc un eufemism drag contemporanilor noştri. Eu aş spune că urmărea pur şi simplu un scenariu. Doi ani petrecu printre cerşetorii din Piaţa Augusteon, la cîţiva paşi de una dintre cele nouă uşi ale Sfintei Sofii, fără ca măcar să încerce să intre. Leon Prodromos este singurul care face o corelaţie între acţiunile sfîntului şi alte evenimente istorice, şi nu una oarecare. El remarcă printre altele că Grigorie a ajuns în Constantinopole în 1261, anul în care Mihail al VIII-lea Paleologos, împăratul Niceei, avea să smulgă capitala ortodoxiei din mîinile occidentalilor, punînd capăt pentru totdeauna nefirescului "Imperiu Latin al Constantinopolelui", fondat în 1204 de către Baudouin, conte de Flandra.

Nu îndrăzneşte însă să dea o semnificaţie nici acestei coincidenţe şi nici aşteptării lui Grigorie. Mai ales că, se pare, sfîntul nu s-a remarcat prin nimic în această perioadă, rămînînd acelaşi individ tăcut, străin de tot ce se întîmpla în jurul său. Obişnuiţii pieţei îl numeau pur şi simplu Ciungul, fără ca aceasta să dea naştere vreodată vreunei confuzii, deşi oraşul era plin de oameni fără un braţ sau chiar fără amîndouă. Cerşetorii, în schimb, i se adresau cu „frate", uitînd cît de mult contribuiseră la starea lui. Singur Culan, fondatorul de mai tîrziu al Ordinului Tăcerii, i-a fost alături, unic discipol. Spiritul confreriei, Regula ei, cuprindea trei precepte specifice, strîns legate între ele: tăcerea absolută, lipsa oricărei comunicări cu semenii, sărăcia extremă. În ceea ce priveşte actul iniţierii, acesta presupunea retezarea mîinii drepte, obicei înlocuit începînd cu secolul al XVI-lea, cu aplicarea pe umăr a unui tatuaj complicat, a cărui semnificaţie s-a păstrat pînă astăzi secretă. De altfel, în 1754, ordinul a fost interzis în urma conciliului de la Novgorod, ceea ce nu înseamnă că a încetat să existe.

Revenind la Grigorie, acesta intră în sfîrşit în biserica Sfînta Sofia în 1263 tîrîndu-se în genunchi. Străbătu nartex-ul, pătrunse prin poarta care timp de două secole îi va purta numele şi ajunse în nava centrală. Trei luni parcurse acest drum în fiecare dimineaţă. La început, credincioşii au murmurat, contrariaţi că un cerşetor a avut îndrăzneala de a tulbura puritatea lăcaşului, dar o predică a preafericitului Miron despre sărăcia lui Isus şi despre mîntuirea prin renunţare îi făcu să-şi schimbe atitudinea. Phrantzes afirmă că şi imaginea însăşi a omului înveşmîntat în zdrenţe, încremenit ore întregi cu capul plecat, în spaţiul imens al navei centrale, copleşitoare prin grandoare şi fast, o scenă tulburătoare deci prin forţa sugestiei, a contribuit substanţial la acceptarea lui Grigorie.

Veni apoi acea dimineaţă de Crăciun, cînd fratele Culan se trezi singur în nişa pe care o împărţea de atîtea nopţi cu Grigorie. Ameţit încă de somn şi zgribulit de frig, intră în biserică. Parcurse cu privirea spaţiul central, scotoci printre coloane, căută chiar şi prin galeriile destinate femeilor. Negăsindu-şi maestrul, se îndreptă spre poartă, gata să plece, dar tocmai atunci simţi ceva ca un val izbindu-l în ceafă, pătrunzînd în spatele osului şi răscolindu-i mintea atît de adînc, încît se întoarse ca ars. Mai întîi nu

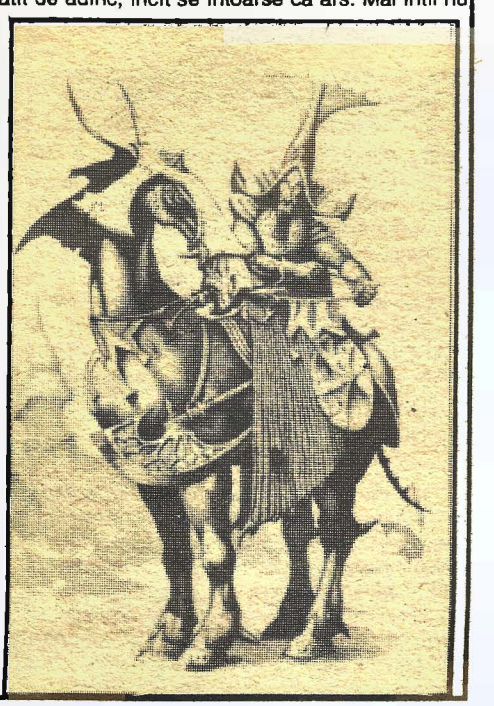

văzu nimic, năucit de intruziunea aceea în intimitatea sa şi speriat de noutatea senzaţiei. Apoi privirea i se limpezi şi putu distinge, la capătul unor raze de soare care pătrundeau nefiresc pe una dintre ferestrele dinspre miazănoapte, pe Sfîntul Grigorie, privindu-l dintr-un mozaic, aşezat în poziţia lui preferată, cu picioarele strînse sub şezut.

Trei zile fratele Culan nu se clinti de acolo, fără să mănînce, fără să bea, fără să doarmă. După Ubertinus Nestor atunci i-ar fi împărtăşit Sfîntul Grigorie, cu glasul sufletului, învăţătura şi calea ce trebuiau urmate. De altfel, acel „glas al sufletului" s-a făcut vinovat de interzicerea ordinului, pentru că nu puţini au fost aceia care i-au acuzat pe „fraţii tăcerii" de amestec în treburile politice. Este binecunoscut scandalul provocat de „Conspiraţia Mută", publicată în 1732 la Milano, în care autorul, Ioannes de Salonic, declarîndu-se un fost membru al ordinului, făcea dezvăluiri senzaţionale. Într-un întreg capitol se ocupa de modurile de manifestare ale acestei abilităţi de a comunica fără grai, întîlnită destul de rar şi care constituia principala condiţie de a intra în ordin, considerat de Consiliul Maeştrilor o elită, singura capabilă să conducă destinele omenirii. Folosită iniţial doar pentru comunicarea între membri, a

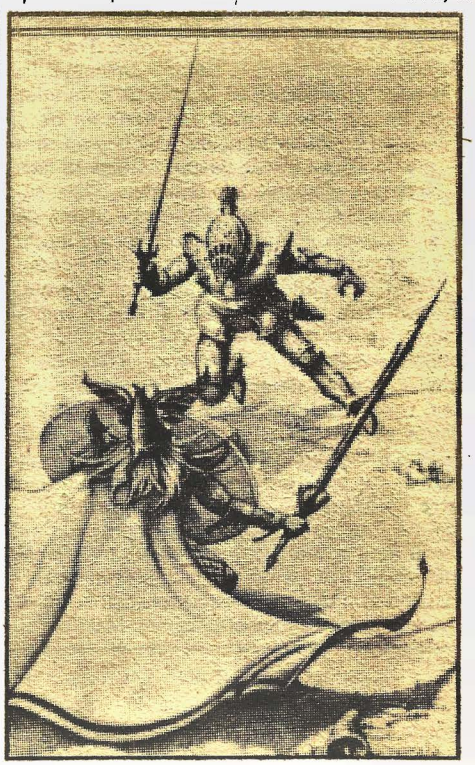

devenit cu timpul o metodă de manipulare a celor din afara ordinului. Ioannes de Salonic publică, chiar la sfîrşitul cărţii, o anexă cu personalităţi contemporane lui impuse de către „fraţi" şi un plan, destul de amănunţit, de acaparare a puterii.

Dar să revenim la anul 1263. Vestea minunii de la Sfînta Sofia se răspîndi cu repeziciune pînă în mahalalele de lîngă port, ba chiar şi în satele din împrejurimi. Atît de mulţi se perindară prin biserică, încît săptămîni întregi şirul lor se scurse fără întrerupere.

Belizarie Epiratul susţine că atunci au fost racolaţi zeci de „fraţi", punîndu-se bazele ordinului.

Aproape două sute de ani tăcerea se aşternu asupra confreriei, pînă în 1453, cînd Constantinopolul căzu în mîinile otomanilor şi începu, în viziunea lumii elenistice, domnia lui Antihrist. În acea nefastă după-amiază de marţi în care Constantin Paleologu căzu în luptă iar flamurile Islamului se înălţară pe turnurile de la Blacherne, marinarii turci şi primele cete de soldaţi veniţi dintre ziduri se îndreptară către Sfînta Sofia. Iată ce ne povesteşte Phrantzes în „Chronicon": „Preoţii s-au retras, slujind, către altar, pînă ce au fost şi ei prinşi. Dar, în ultima clipă — aşa spuneau credincioşii — cîţiva preoţi, apucînd odoarele cele mai venerate, s-au îndreptat spre zidul dinspre miazăzi al altarului. Zidul s-a deschis şi i-a cuprins şi acolo au să rămînă pînă ce clădirea cea sfinţită va fi iarăşi biserică".

Iar în „Cronica Slavă" se spune:

„Sultanul a intrat în oraş tîrziu, după-amiază. Escortat de cei mai chipeşi dintre ienicerii lui şi urmat de sfetnicii săi, a străbătut călare străzile pînă la biserica Sfînta Sofia. În faţa porţilor a descălecat şi s-a aplecat să ia o mînă de pămînt pe care şi l-a presărat peste turban, în semn de smerenie faţă de Dumnezeul său. A intrat apoi în biserică şi a rămas tăcut o clipă. Apoi, pe cînd păşea către altar, privirea i s-a oprit asupra unui oştean turc care încerca să scoată cu barda o bucată din pardoseala de marmură. S-a întors furios către el şi i-a spus că îngăduinţa de jaf nu înseamnă să prăpădeşti clădirile. Pe acestea şi le păstra pentru dînsul. Mai rămăseseră pitiţi prin colţuri cîţiva greci pe care turcii însă nu-i legaseră să plece cu ei. Sultanul a poruncit să li se îngăduie să meargă în pace pe la casele lor. Au ieşit atunci şi cîţiva preoţi din culoarele tainice aflate în dosul altarului şi i-au cerşit îndurare. Sultanul le-a dat şi lor voie să plece sub proteguirea sa. A stăruit însă ca biserica să fie pe dată prefăcută în moschee, icoanele şi odăjdiile creştine să fie îndepărtate, iar frescele şi mozaicurile distruse. Atunci Isak Paşa, comandantul diviziilor din Anatolia, a îngenuncheat şi l-a implorat să nu distrugă mozaicul cu Sfîntul Grigorie Ciungul, căci această faptă nenorocire ar aduce. Mehmet, mînios din pricina îndrăznelii, l-a întrebat de unde ştie. Paşa i-a răspuns cu voce tremurată că însuşi Grigorie i-o spusese, cu o clipă înainte. Apoi sultanul, furios din cale-afară, a poruncit ienicerilor să-l descăpăţîneze pe loc pe mişel. Pînă să se oprească din rostogolit capul lui Isak, Mehmet a mai poruncit ca acel mozaic să fie pe loc distrus. Zadarnic l-au căutat însă oştenii pe pereţii bisericii, căci Sfîntul Grigorie dispăruse fără urmă. Locul arătat de preoţi era gol".

Nici o ipoteză privind aceste întîmplări nu poate fi temeinic susţinută, chiar dacă cercetările au fost numeroase şi amănunţite. Mai mult chiar, există mii de mărturii, întîlnse pe cinci secole, privind apariţia mozaicului, pentru scurtă vreme, în biserici din întreaga lume: în 1489 în biserica Panaghia Gorgoepikos din Atena, în 1531 în bazilica Sfîntul Apollinare Nuovo din Ravenna, în 1601 în biserica Sfîntul Nicolae Domnesc din Curtea de Argeş, în 1773 în Capela Carmen din Ciudad de Guatemala, în 1815 în biserica San Francisco din Buenos Aires, în 1816 în biserica Sfîntul Mihail din Moscova, în 1940 în catedrala Marienkirche din Berlin, în 1988 în biserica Sfîntul Gavril din Belgrad. Cea mai bizară apariţie a fost însă cea din 18 aprilie 1945, cînd mozaicul a fost văzut în trei locuri diferite, aflate la distanţe de mii de km, respectiv la Washington, Berlin şi Moscova, constituind singura mărturie a ubicuităţii Sfîntului Grigorie Ciungul.

Cam acestea ar fi toate datele pe care am reuşit să le culeg despre Sfîntul Grigorie şi fraţii tăcerii. Nu are rost să exprim dificultăţile întîmpinate în timpul cercetărilor, atît datorită lipsei surselor, cît şi a atitudinii celor de care depindea accesul la ele. Trebuie să precizez însă că ele au fost numeroase şi că a trebuit să dau dovadă de nemăsurată răbdare şi diplomaţie pentru a le surmonta. Nu-mi pot încă explica - sau nu vreau s-o fac - suspiciunea celor din jur, nu de puţine ori transformată în ostilitate sau în compasiune în momentul în care dezvăluiam obiectul studiului.

Cert este că îndoielile de la început m-au părăsit una cîte una, cu fiecare pas străbătut,

luîndu-le locul teama. Oricît m-aş strădui nu pot uita că Ioannes de Salonic şi-a sfîrşit zilele într-un sanatoriu, culegînd flori de pe tapiserii, că Ubertinus Nestor s-a spînzurat de clanţa uşii de la intrare a mitropoliei Atenei, că Leon Prodromos s-a declarat eretic şi a străbătut mai bine de o mie de kilometri pentru a se preda Inchiziţiei sau că Belizarie Epirotul s-a ridicat de la masă în timpul unei cine în familie, a ieşit din casă şi dus a fost.

Pe deasupra, atitudinea colegilor mei şi a tuturor celor care mi-au citit însemnările înainte de publicare mă fac să cred că doar Ordinul Tăcerii le va lua în serios, ceea ce nu este deloc de natură să mă liniştească. Ca şi faptul că în ultima vreme am impresia că identific trei personaje aflate permanent în preajma mea, în ciuda strădaniilor mele de a scăpa de ele.

Poate că n-ar fi trebuit să dau niciodată publicităţii ceea ce am aflat. Poate că ar fi fost mai cuminte să uit. Dar nu pot. Datoria faţă de semeni şi dragostea faţă de adevăr mă

Imping să

Insolitul de lîngă noi

Florin MUNTEANU

carte

Cartea. Această minunată invenţie a omului menită să modifice spiritul, să conserve istorie sau minciună, probleme universale sau personale, politică sau poezie. O diversitate fără margini de trăiri memorată prin intermediul unor semne, a unui alfabet finit.

Aidoma unei muzici, alcătuite din aşezarea inspirată a unui număr finit de note muzicale, scrisul reuşeşte să se transforme în stări. Ură sau iubire, revelaţii sau disperare apar în mintea celui ce a învăţat să interpreteze succesiunea de litere. O participare activă, a spiritului la drama sau fericirea altui spirit ce se destăinuie. Iubirea sau cunoaşterea se poate astfel transmite. Se propagă.

Un exemplu extrem de grăitor al modului în care te poţi la un moment dat implica într-o carte îl constituie ecranizarea romanului Poveste fără sfîrşit a lui Michael Ende.

Pe chipul eroului principal, se poate vedea, graţie măiestriei actorului, regizorului şi cameramanului, plăcerea de a se apropia de „fructul oprit": - cartea asta nu este pentru copii, spune anticarul, lăsînd liberă clipa, ajutînd geneza unei tentaţii, a iniţierii unui nou suflet într-un joc, nou şi în acelaşi timp vechi, de cînd e lumea. Tentaţia şi interdicţia se luptă pe chipul copilului. Apare compromisul, poate mai repede decît ar fi cazul în realitate: doar o împrumut, ca şi cînd interdicţia s-ar fi referit la materia cărţii şi nu la procesul ireversibil declanşat într-o minte avidă de a vedea tot ce pare interzis, oprit, necunoscut. O voi aduce înapoi, îşi promite copilul, neştiind că la sfîrşitul cărţii înseşi cuvintele se schimbă, înseşi sensurile lumii vor fi altele.

Şi apoi, cu cîtă plăcere nedisimulată se alege locul de contact cu „fructul oprit", într-un pod cu vechituri, în care nu ar fi intrat în alte condiţii niciodată. Şi, atacînd simbolul declanşării acţiunii interzise începe procesul transformării cu prima muşcătură de Măr.

Fantezia se ţese, se adună în scene disparate ce devin din ce în ce mai veridice, se completează treptat în posibil şi sfîrşeşte dramatic prin a se identifica cu realitatea. Cele două plane, cel al cărţii şi cel al realităţii sfîrşesc prin a se contopi. Aici este minunea şi în acelaşi timp tragedia. Căci cititorul este întotdeauna un copil nevinovat, tentat de nou şi dornic să străpungă obstacolele. El nu este AUTORUL cărţii, ci doar cel ce va suferi transformarea. El este obiectul manipulat şi nu manipulatorul. O carte nu este inofensivă decît dacă ştii cum să o citeşti, iar acest fel de ştiut este un dat şi mai greu un rezultat dobîndit, mai ales acum cînd toată lumea scrie. Cînd, în acelaşi timp, în raport cu aceeaşi realitate, poţi citi în două ziare fapte diametral opuse. Un adevăr sfîşiat de dragul de a scrie, de a manipula conştient sau inconştient. Un scris ce se propagă treptat, se confundă cu adevărul, devine realitate şi duce apoi la luptă deschisă. Şi asta nu în spaţii holografice, precum în Jocul lui Ender de Orson Scott Card, ci în realitate. Şi nu în numele unui adevăr trăit şi verificat, ci în numele unuia citit. Fenomenul OZN, de exemplu, este spectaculos de important pentru cei ce ştiu să „citească printre rînduri", tehnică care se învaţă treptat atunci cînd nu doreşti să ai cu orice preţ dreptate într-o conversaţie. Cînd scopul comunicării şi informării este AFLAREA ADEVĂRULUI şi nu UTILIZAREA INFORMAŢIEI. Atunci citirea se face critic, informaţia intră într-un fel de buffer unde se decantează treptat. Se compară, se măsoară în discuţii aprinse, dar făcute astfel încît să nu fie întunecată judecata, căci cui îi mai foloseşte sfîrşitul dacă totul a fost subordonat pasiunii de a avea dreptate.

Am văzut în viaţa mea de profesor, o mulţime de oameni care mai cred azi că Luna este goală în interior, căci „au citit ei undeva". De cele mai multe ori nici nu-şi mai amintesc sursa bibliografică, şi nici măcar în joacă nu au pus la îndoială cele scrise acolo. Se folosesc de acele informaţii, de cele mai multe ori banale, colecţii de scrieri jurnalistice sau de reclamă pentru a emite Judecăţi de valoare. Aceasta este poate tragedia cea mai mare a Cărţilor de azi: că pot da naştere unor asemenea persoane fără personalitate, ce se bazează doar pe ce au auzit sau citit într-o anume clasă de informare.

Să încerc să prezint un exemplu trăit. A apărut la un moment dat, pe postul naţional de televiziune, un reportaj dintr-o zonă ce părea marcată de anomalii gravitaţionale. O zonă în care o maşină lăsată liberă urcă la deal, contrar tuturor observaţiilor clasice. Ştirea a fost preluată şi de unele ziare, marcată în unele cărţi dedicate fenomenelor neobişnuite, chiar paranormale. Acest fenomen nu este tocmai banal. Dacă în locul maşinii ar fi fost un firicel de apă atunci fenomenul poate ar mai fi de acceptat, căci cu ochiul este greu să apreciezi gradul de orizontalitate şi, pentru apă, este suficientă o pantă extrem de mică pentru a curge. Atît de mică, încît este practic imposibil de detectat fără aparatura specială de nivelment de precizie ce foloseşte azi tehnica laser. Ca o maşină să urce la deal însă, este necesară o „forţă de tracţiune" mult mai mare dată fiind fiecarea ce trebuie învinsă. Cred că mulţi au transpirat încercînd să împingă o maşină, chiar şi pe o suprafaţă orizontală. Deci, o anomalie gravitaţională de o asemenea amplitudine ar fi sesizată nu numai de aparate, dar şi de simţurile omului atît de sensibile în domeniul echilibrului şi al identificării direcţiei verticale. Pentru a confirma „adevărul", televiziunea a iniţiat o acţiune lăudabilă: a sponsorizat o expediţie în zonă la care să participe specialişti din domeniul geofizicii, „înarmaţi" cu gravimetre, pentru a sesiza eventualele anomalii în densitatea locală, să zicem o masă concentrală, cu aparatură de nivelment de mare precizie bazată pe fascicul laser şi, în special, cu o experienţă de o viaţă în domeniul identificării a „ceea ce este la deal sau la vale". Am avut plăcerea să fac şi eu parte din această echipă. Şi, într-o zi cu soare, cu emoţia participării la o măsurătoare inedită, am poposit la locul cu pricina. Ne-am oprit într-un punct bine cunoscut ca fiind „anormal", şi a început demonstraţia. Vă puteţi imagina o şosea dreaptă, flancată cu plopi de o parte şi de alta, şi care, la aproximativ 2-300 de metri de locul în care oprisem, cotea spre dreapta. Motorul a fost oprit. Maşina blocată de şoferul ce ţinea ferm piciorul pe frînă. S-a făcut linişte. Toţi, cu toată experienţa noastră simţeam, indusă fiind starea de însuşi scopul expediţiei, că totul este posibil. Şi dacă este aşa?! În faţa noastră şoseaua părea să coboare. Senzaţia era evidentă. Şi s-a declanşat experimentul. Încet, încet, dar ferm, maşina a luat-o cu spatele, deşi eram convinşi că o va lua sigur „la vale". Am avut cu toţii un şoc. Aici este ceva de văzut! Şi, plini de avînt, am început să despachetăm aparatura. Tehnica sofisticată a acestui sfîrşit de secol în competiţie cu anomalia de la Măgura. Bătălia a fost scurtă, căci, o simplă schimbare de direcţie în a privi scena, simpla ieşire de pe axul şoselei şi identificarea din lateral a profilului acesteia elucida problema şi fără aparate. Dilema era între observaţia omului (supusă erorilor, dependentă de incapacitatea de a percepe în adevăratul sens tridimensionalul) şi realitatea fizică. Era ceea ce Escher a folosit din plin în prezentările sale: o iluzie OPTICĂ. Şirul de pomi, rambleul denivelat după o altă pantă, pomii vopsiti cu var pe o porţiune, totul era ca la carte. Şoseaua urca evident, dar senzaţia indusă unui observator aflat pe şosea era că ea coboară, la fel de evident. Un astfel de loc devine extrem de periculos, căci experienţa de o viaţă a unui şofer ce îşi cunoaşte bine maşina nu mai are nici o valoare. Imaginaţi-vă o situaţie dramatică. Se încearcă o depăşire. Din faţă vine o maşină. Am timp să o depăşesc, apreciază şoferul experimentat şi apasă pe accelerator, ştiind că maşina îl va asculta imediat, căci merge „la vale". Tragedia, confuzia, spaima apare, căci maşina nu răspunde. Se încăpăţînează, căci el ştie că merge „la deal". Această iluzie optică poate fi cauza multor accidente: aprecieri greşite în zone în care istoria acumulată prin cărţi sau trăiri nu mai este valabilă.

Dar, dacă tot am ajuns acolo, am început şi măsurătorile, am confirmat iluzia, am făcut rapoarte. În timp ce lucram, s-a filmat pentru a confirma realitatea. Dar n-a fost să fie. Mai interesant este că am încercat să luăm interviuri sătenilor, primarului comunei, medicului de la dispensar, învăţătorilor, adică persoanelor ce ar fi avut cel mai îndreptăţit cuvînt de spus, dar se pare că i-am surprins cu întrebările noastre, căci ei nu auziseră nimic despre acest „fenomen", decît culmea, de la Televizor. Şi uite aşa se construieşte o legendă, care nu ştiu cui foloseşte. Din păcate, în perioada imediat următoare am fost plecat din Bucureşti, şi nu am văzut dacă s-a dat sau nu emisiunea explicativă, menită să mute problema de la un loc deosebit la un fenomen mult mai interesant, cel al Naturii intime a iluziilor optice, cale de cunoaştere a percepţiei umane şi, implicit, a factorilor de corecţie ce trebuiesc aplicaţi senzaţiilor pentru a ne apropia de adevăr. Nu cred, însă, că emisiunea a fost la fel de mediatizată precum prima, căci, după mai bine de doi ani, la PRO TV apare din nou, ca un ecou dintr-o lume de coşmar, ce parcă nu vrea să Afle, ci doar să zacă într-un confortabil amalgam de informaţii excitante, aceeaşi ştire de senzaţie.

Aceasta este tragedia cuvîntului şi a cărţilor. Că pot minţi. Şi, dacă un adevăr ştiinţific poate fi interpretat nu ca o minciună deliberată, ci ca etapă în dezvoltarea umanităţii, cu totul altfel se pune problema în bătălia pentru impunerea unor genuri literare, în identificarea valorii, în textele de critică, în cărţile de analiză istorică sau socială. La acest fenomen poate că a contribuit şi ştiinţa. Leibniz (1600) recunoaşte progresele minunate pe care ştiinţa le-a făcut, începînd chiar cu perioada Renaşterii, dar tot el consideră că abundenţa însăşi a descoperirilor provoacă un dezechilibru, o confuzie în care spiritul abia dacă se mai recunoaşte. Această confuzie este agravată şi mai mult de rivalitatea savanţilor, care pretind cu toţii să inventeze sisteme şi se declară şefi de şcoală, fiecare propunîndu-şi ca sarcină să-i respingă pe predecesori şi să distrugă opera acestora pentru a se putea ridica ei. Aceste ambiţii duc la discuţii sterile şi la o mulţime de cărţi, în care cîteva idei juste şi unele adevăruri noi sînt înecate într-o dezordine indigestă. Cînd intri azi într-o bibliotecă mare a lumii chiar şi cu dorinţa sinceră de a afla, de a învăţa, nu poţi decît să ai un sentiment de apăsare, de sufocare. Prea multe cărţi pentru a deveni un bun medic, sau un adevărat astrofizician, sau un bun istoric. Prea mare efortul şi prea mică probabilitatea de a obţine avantajele sociale meritate după un demers aşa de lung. Mai uşor ar fi să crezi ca fiind adevărată prima carte ce-ţi cade în mînă. Şi aceeaşi frustrare apare şi la un adevărat scriitor care îşi dă seama treptat că poate scrie, că se poate şi publica, că poate şi cîştiga ceva bani, dar practic nu face altceva decît umple biblioteca şi aşa supra aglomerată. Şi iată-ne practic şi în acest domeniu al cărţii într-o mare dilemă: De ce se scrie? Cui sînt adresate cărtile? Provin ele din inima scriitorului care respiră prin ele? sau sînt o simplă formă de existenţă, un fel de secretariat în care cărţile nu valorează mai mult decît fişele contabile la care probabil vom deveni maeştri în scurt timp?! Şi cel ce citeşte, ştie de ce citeşte? O face pentru el, sau pentru a se lăuda cu erudiţia căpătată? Cartea este o scară pe care să te caţeri în societate, sau este un dar al împărtăşirii unui suflet altor suflete?

Frumuseţea şi dificultatea acestui mare joc de-a viaţa este că cele două extreme prezentate sînt utile, prezente şi adevărate în acelaşi timp. Arta este cum să te foloseşti de ele. Ce crezi şi ce vrei să crezi. Din acest motiv, o editură ce îşi asumă responsabilitatea de a oferi ambele realităţi, de a construi un spaţiu de joacă echilibrat, cu ambele faţete este mai aproape de a fi utilă societăţii. O editură de acest gen, o consider a fi NEMIRA, care a acoperit, cu riscul unor fluctuaţii financiare, un spectru larg de carte. Încercarea de a filtra elitist sau grotesc, nu face decît să fie tot atîtea tentaţii către dezechilibru adresate celui ce citeşte. În acelaşi timp, însă, un spectru larg de carte, pentru a nu „arde" sau „distruge" spiritul implică şi conştientizarea cititorului privind modul de percepere a acestei complexităţi. Scriitorul nu dă decît o CARTE. Accentele, sensurile şi, mai ales, aplicaţia învăţăturilor aparţine celui ce CITEŞTE. Nu tot ce apare în natură este bun de consumat. Dar este necesar ca selecţia şi opţiunea să aparţină individului şi nu modei, colectivităţii sau părinţilor. Omul trebuie să înveţe să meargă singur, responsabil de propriile acţiuni. Şi aceasta ar face-o poate mai bine dacă ar conştientiza că, în afara scrierii în propria soartă, totul este sortit pieirii. S-a scris pe piatră, pe papirus, pe hîrtie, pe bandă sau disc magnetic, se scrie pe disc optic, dar în faţa timpului nimic nu a rezistat. Poate doar, acele fapte, gînduri şi speranţe, înscrise prin bucurie şi tristeţe, prin dragoste şi ură, prin hotărîre şi frică în propria soartă.

Ion Hobana:

O sută de titluri în patru ani - iată o performanţă care nu este la îndemîna multor colecţii SF din Europa! Dar, dincolo de acest criteriu cantitativ, vreau să subliniez meritele unui proiect editorial graţie căruia au putut fi cunoscute la noi, în sfîrşit, multe opere învăluite în aura legendei. Aş adăuga deschiderea către cele mai importante orizonturi naţionale ale genului, ceea ce a permis alăturarea unor monştrii sacri ca Philip K. Dick şi Stanisalw Lem, Gerard Klein şi John Brunner, Norman Spinrad şi fraţii Strugaţki. Nu trebuie uitată nici prezenţa unor autori români care au pătruns în conştiinţa cititorilor, de la Vladimir Colin la Mihail Grămescu şi Dănuţ Ungureanu. Ritmul alert al apariţiilor îmi îngăduie să sper că voi participa şi la alte astfel de sărbători ale imaginaţiei. În aşteptare, urez *Editurii Nemira* să fie mereu la înălţimea piscului al cărui nume îl poartă.

Valentin Nicolau - ATLANTYKRON

George Anania & Romulus Bărbulescu

Structurată în întregime pe valorile literaturii SF - străine şi româneşti, *Colecţia Nautilus,* aparţinînd editurii *Nemira,* a marcat cu puţin timp în urmă un succes de prestigiu: apariţia romanului „Cele trei stigmate ale lui Palmer Eldritch" de Philip K. Dick, purta nr. 100! Întîmplător sau nu, primul număr al colecţiei apărută acum cîţiva ani aparţinea aceluiaşi autor: „Vînătorul de recompense". Între aceste două momente, *Colecţia Nautilus* şi-a impus prezenţa prin tipărirea aproape integrală a operelor ce aparţin celor mai cunoscuţi maeştri ai genului lui: seria „Fundaţia" de Isaac Asimov şi seria „Dune" de Frank Herbert., La succesele repurtate s-a mai adăugat şi editarea celor două antologii bilingve (engleză-română) de proză scurtă semnate de scriitori români din toate generaţiile. În fiecare an editura va oferi cititorilor cîte o astfel de antologie. Iar acum, cînd *Nemira* sărbătoreşte cu modestie apariţia celor 100 de numere din *Colecţia Nautilus,* urăm tuturor celor din editură sănătate, viaţă lungă şi puterea de a adăuga la aceste succese şi altele dedicate cu profesionalism culturii naţionale şi internaţionale.

Michael Haulică:

Eee... să fie sănătoşi, să le dea Dumnezeu sănătate şi să ajungă la 100 de autori români.

George Ceauşu:

Colecţia Nautilus reprezintă un vis împlinit al fandomului românesc prin care SF-ul românesc îşi dovedeşte vocaţia culturală la un nivel internaţional. Apariţia ciclurilor *Fundaţia* şi *Dune* nu a fost îndeajuns comentată faţă de dimensiunea acestora - aceea de eveniment cultural naţional. Din punct de vedere cantitativ şi poate chiar valoric, *colecţia Nautilus* a satisfăcut după părerea mea mai toate gusturile, există însă probleme în ceea ce priveşte calitatea traducerilor. Ciclul lui Orson Scott Card omoară oarecum autorul - mai ales prin cel de-al treilea volum (care este de o calitate incredibil de proastă). Mai există nişte inconstanţe calitative uneori suficient de puternice la nivel editorial. Cît priveşte relaţia mea personală sau a cenaclului cu editura, nu am reuşit să mă aflu, practic, lîngă ei.

Ladislau Daradici:

... aşa de multe şi eu am atît de puţine...

E o realizare pentru SF, dar dacă s-ar face un raport - cîte sînt scrise de români (cred că sînt vreo trei)... - e grozav ce au realizat ei, dar totodată le dorim să aibă grijă şi de autorii români. Nu concep ca autori ca Mike sau Ivănescu să nu fie publicaţi în volum. În domeniul literar ei sînt artişti şi merită, v-o spune un consumator şi un cunoscător de literatură. Sigur, *Nemira* a făcut un lucru minunat cu colecţia asta, a publicat autori mari, care afară apăruseră acum 30-40 de ani şi de cărţile cărora aveam nevoie. Era necesar să le recuperăm.

Liviu Radu:

Domnule, e un lucru foarte bun. Să dea Domnul să ajungă la nr. 1.000 şi să scoată cărţi foarte bune, căci s-a mai întîmplat să scoată şi cărţi slăbuţe. Ei merită să ajungă acolo pentru că au avut curajul să scoată lucrări SF şi horror în condiţiile de la noi. Asta a implicat risc şi aventură şi îşi merită locul de cea mai importantă editură românească de SF, pentru că a format o piaţă şi un gust iar celor ce au venit după ea le-a fost cu atît mai greu.

Costi Gurgu:

În urma invaziei de filme şi cărţi americane, cred că majoritatea sîntem familiarizaţi cu expresia „visul american". Cam asta reprezintă NEMIRA. Pentru că NEMIRA a reuşit! Şi, chiar dacă se spune că a ajuns acum la un plafon (pe care sînt sigur că o să-l depăşească), hai să privim şi invers - ce altă editură care publică SF a mai ajuns vreodată la un plafon atît de înalt? Sau cîte edituri pot ţine pasul cu Ea? Două-trei? HUMANITAS, RAO şi cam atît. Asta-mi place la NEMIRA. Nu o să pomenesc despre minusuri sau plusuri - care se cuvin la un bilanţ al primelor 100 de titluri. Nu e momentul şi nu sînt eu acela. Aş vrea să sper, însă, că poate, vreodată, va figura în balanţa contabilă şi rubrica - „chetuieli cu românii" unde ar fi trecută o sumă, care să fie scăzută din profit şi să acopere pierderile provocate de reclama necesară scriitorilor români (ar trebui să fie de 10 ori mai multă ca la americani), precum şi cele produse de publicarea lor. Mult succes în consumarea „visului..."!

Vlad Popescu - SALONUL NAŢIONAL DE BD

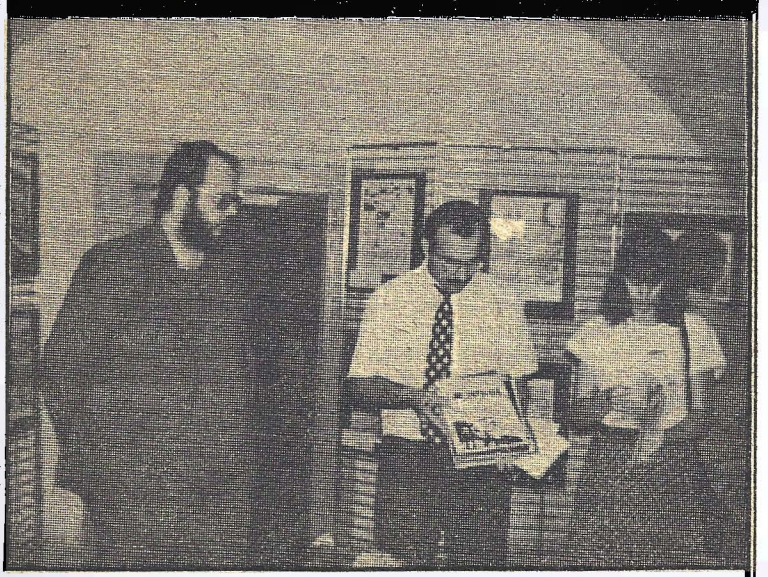

Octavian Mustafa:

Aha! Problema cu *Nemira* e că au uitat să publice autori români de roman. Grămescu are cel puţin două romane care mi-au fost povestite şi sînt foarte incitante. De asemenea, Victor Martin are un roman care este deosebit. Pe partea asta, a traducerilor, a romanelor, *Nemira* merge bine.